

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

Dissert. VII. Utilitas in Historia Augusta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

DISSERTATIO SEPTIMA.

DE

PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

QUÆ ad commendationem horum studiorum à nobis hæcenus adlata sunt, OCTAVI præstantissime, æquos & faventes lectores facile reor habitura. Neque frustra me in eo laborasse, haud pauca sane suadere mihi videntur. Quid enim ad summam ingenii aut doctrinæ laudem consequendam opportunius, quam ea versare monumenta, quibus simul & novitas gratiam, & varietas delectationem, & vetustas auctoritatem conciliat? Equidem cum ea sit humani ingenii ratio, ut per nova neque alias trita arcem famæ ac doctrinæ sibi invadendam putet, singula hic se affatim offerunt, in quibus omnis illa sollicitudo acquiescat. Etenim haud vulgaris laus, ut multi opinantur, neque continuo in medio posita, abditæ ac retrusæ vetustatis arcana ex coavis neque facile obviis monumentis eruere. Quis utique hanc provinciam cum laude suscipiet, aut pro dignitate adimplebit, nisi provisu prisæ eruditionis multisque litteris, iisque reconditis & exquisitis abunde instructus? Tenendi locorum situs, linguarum varietas, ceremoniæ Deorum; civiles & militares ritus; urbium incunabula & incrementa; earundem Conditores, Heroës, Magistratus; diffusa denique rerum gestarum per omnium gentium & sæculorum Annales

Eccc 2 memo-

memoria. Illa ipsa ænigmata, quæ iis passim continentur, quam uberem præterea solerti ac penetranti in abdita ingenio materiam præbent, ne eruditus magis quam ingeniosus interpret videatur? Accedat eodem oportet sani quædam iudicii acrimonia, quæ in explicandis iisdem symbolis, certa ab incertis, verisimilia à probatis secernat; quæ digitum in veros fontes intendat; quæ speciosa repertæ alicujus notationis imagine haud facile sibi blandiatur. Jam quam arduum illud simul & jucundum, in iis te exercere monumentis, quæ primus è situ ac tenebris in lucem eduxisti; certe quæ longe à vulgus eruditorum oculis ac intelligentia disjuncta, in imis terræ visceribus, aut in beatorum hominum scriniis delitescerent? Quid dicam de multiplici industriæ laude ac longi usus beneficio, quo proba in hoc genere ab adulterinis, cusa veteri metallo ab incrustatis aut subæratatis segreget; quo sincerum de ætate singulorum iudicium, quantum quidem fieri poterit, ferat? Quæ singula quum flagitet horum studiorum ratio, haud mirum forte nondum hanc elegantiam prisce eruditionis plures cultores nactam, & in horum numero tam paucos hæcenus extitisse, qui pro dignitate eandem excoluisse videantur. Neque sic tamen eorum conatus continuo improbandos statuam, ne propria hic cædam vineta, qui quum tantam vim ingenii aut doctrinæ conferre ad hæc studia nequeant, velleo tamen se oblectant otio, vel in diligenti eorundem peruestigatione sibi pro virili elaborandum putant.

CIRCA
HISTO-
RIAM AU-
GUSTAM.

HISTORIAM equidem AUGUSTAM ita hæc memoria prisce ævi complectitur, ut non alterius ferme usus aut contemplationis gratia, pretium illi vulgo tribuatur. Ea enim felicitas fuit monumentorum

rum in hoc genere, ut ex ea veram imperii omnium maximi magnitudinem æstimare nobis hodie liceat. Adeo eam ante oculos ponit infinita nummorum in hoc genere supellex, mole, elegantia, numero spectabilis, ut hæc sola multitudine aut varietate, tractantium cupiditatem morari & explere videatur. Hinc felix passim Procerum aut Antiquariorum industria, in colligendis iis & in quasdam classes digerendis, eaque publicis & præclaris monumentis ab iisdem non semel contestata. Neque enim hujus utilitatis præstantiam ignorare quemquam patiuntur, aut laudabiles vel Vici, vel Stradæ, vel Hulsii conatus, aut intentior Seb. Erizzi opera; aut diffusa Goltzii industria; aut diligens Oconis cura; aut luculenta Ducis Arcehotani penus Nummaria; aut Fr. Angeloni haud contemnendi labores; aut præstantior in hoc genere, & fulta majoribus litterarum præfidiis Joannis Tristani solertia. At vero longe adhuc plura & potiora forte ad illustrationem & complementum ejusdem Historiæ Augustæ latent etiamnum recondita in Principum & Antiquariorum Cimeliarchiis aliquando ex iis bono publico depromenda. Talium certe præclaram quandam segetem cum à Cl. vestro Gottifredi exspectamus, tum à præclaris in Gallia viris, quibus Regiæ hujus Gazæ custodia feliciter commissa est. Hæc enim singula non inani aliqua prædicatione, sed totidem oculatis testibus probant, Cæsarum Seriem, Conjugia, Adfinitates, Titulos, Dignitates, facta quæque illustra domi ac foris, nullibi luculentius quam in eorundem Nummis consignata reperiri.

Continuam certe aut minus interruptam Cæsarum & Augustorum SERIEM nequidquam alibi in monumentis veterum quæras. Eam quippe ita Nummis

Eccc 3

anti-

^{1.}
Ad Seriem
Cæsarum
& Augu-
storum.

antiquis digestam nosti, ut non illos solum tradant, quorum diuturna ac vulgata imperia, sed frequenter etiam obscuros illos & minusculos vel Cæsares vel Tyrannos. Hos enim ut plurimum videas, aut brevitate vitæ vel principatus, aut longinquitate locorum, in quibus tanti nominis consortes impetu vel factione designati, aut tenui gestorum fama, contrariis & incertis auctorum relationibus tradi. Huc referri possent **CLODIUS MACER**, cujus nummum post Neronianos produxit Trifstanus, nisi suspecta esset illius fides, & reprehensa erudito antiquario novitas. Felicior hac in parte **PESCENNIUS NIGER**, cujus superstites aliquot nummi inter selectiora id genus Cimelia vulgo solent referri. Ut præcipuum certe & unicum Gazæ Farnesianæ ornamentum recondi haud ignoras hujus Pescennii Nummum mole & raritate plane singularem, & quem cum aliis ejusdem Musci nummis, Serenissimi Parmæ Ducis comitate, tractare mihi licuit. Ab una parte nempe exhibet Pescennium cum inscr. **ΑΥΤΟ. ΚΑΙΣ. ΠΕΣΚΕΝΝΙΟΥ. ΝΙΓΕΡΟΥ. ΣΕΒ.** in averfa vero Mulierem cum Spicis, Face & serpente, ac epigraphe **ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΝΕΟΚΟΡΩΝ**: ut Antiochiæ percussum illum constet, in quo tractu susceptum à Pescennio sed breve & infelix imperium liquet. Ut vero dubiam largiar nonnullis hujus Nummi fidem, at vero extra controversiam ab omnibus positi alii ejusdem Pescennii nummi, quales aliquot Germaniciæ ad Euphratem percussi cum inscriptione **ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ**, & variis symbolis, aut venatoris nempe cum Arcu & Cane, ut in sequenti nummo Musci Lomeniani jam Regii,

aut

aut Æsculapii seu Serpentis variis plicis involuti, in Nummis Gazæ Cæsareæ æ Medicæ, aut Bacchi cum vase & Botru in Cimeliarchio Regina Christina; aut Figuræ dextrâ virgâ protendentis, in nummo Gazæ Estensis, quos omnes Viennensi excepto versare mihi licuit. Accedit alius ejusdem Musei Cæsarei cum Pallade & inser. ΤΙΑΝΩΝ, & alter rursus Leonardi Agostini, (modo genuinus) cum figura & ara, ac loci nota ΤΑΝΑΡΡΑΙΩΝ. De GORDIANIS autem Cæsaribus vulgo nosti ambigere non unum Scriptorem Historiæ Augustæ, an duo vel tres iidem exstiterint. Neque liquida res foret hodie, ni præter obvia Gordiani junioris numismata, rariora nonnulla Avum ejusdem ac Patrem, dictos vulgo Africanos, adhuc hodie conspiciendos darent. Sic hiatus ille haud ignotus inter Gordiani Nepotis & Valeriani tempora, in Historia Augustæ scriptoribus, Eusebii Chronico, Juliani Cæsariibus, aliisque prisca & coævis monumentis, in quo supplendo refulget præcipua quædam nummorum id genus opera. Ex iis utique, MARCIUM quendam (non Marcum) & SEVERUM HOSTILIANUM, Gordiani Pii successores, non Zonaras solum aut Cedrenus (quod vidit Casaubonus) sed Nummi etiam apud Goltzium arguunt. MARINUM in Pannonia electum ævo Philipporum, & Jotapianum quendam Zozimus & Zonaras litteris mandarunt. Quo auctore ve-

Adam. Ru-
pert. in
Chronol.

ro dictus sit recentioribus P. CARVILIUS MARI-
NUS, quærit Casaubonus: id vero è nummis hau-
stum, ut nuper adnotavit vir doctus. Quamquam, ne
quid dissimulem, eosdem haud ignorem suspectos no-
vitatæ peritis aliquot antiquariis. Alium tamen rarum
& genuinum ejusdem Marini Nummum, præter O-
ctavium Stradam, vulgavit haud ita pridem vir hujus
antiquitatæ intelligentissimus P. Seguinus, ΘΕΩ ΜΑ-
ΡΙΝΩ inscriptum; ut consecratis Cæsaribus eundem
quoque arguat adnumerandum. Trajani Decii succes-
sores duos Nummi rursus suppeditant, quorum exi-
gua aut obscura apud Auctores mentio; Q. HEREN-
NIUS ETRUSCUS MESSIUS DECIUS, NOB. C.
CÆS. Alter, C. VALENS HOSTILIANUS AUG.
vel juxta alios, C. VALENS HOSTILIANUS MES-
SIUS QUINCTUS NOB. C. qui postremus in Num-
mo Inclytæ Reginae, errore procul dubio illius qui
nummum flavit HOSTILIANUS sine s etiam scri-
bitur. Præter argenteos & æreos utriusque Nummos
mihi non semel inspectos, æreum maximum Hostilia-
ni (vulgo apud vestrates *Medaglione*) apud Abbatem
Bracesium vidisse memini, qui eodem volente novissi-
me in Reginae Museum transit, & exquisitæ raritatis
nummis merito debet accenseri. In averfa illius parte si-
gnatur Victoria gradens cum corona, & inscr. VICTO-
RIA AUG. G. Priorem vero, Q. nempe HEREN-
NUM ETRUSCUM, à patre Decio Cæsarem declara-
tum clare docet Victor Schotti, præter lapides & Num-
mos. Cum Patre etiam eundem in acie cecidisse, cum
Victor uterque, tum Jornandus & Cassiodorus tra-
dunt, suppresso tamen illius nomine. Eundem vero
non CÆSAREM solum, sed AUGUSTUM etiam à
Patre Decio adhuc superstite renuntiatum, Nummus
argen-

argenteus apud Occonem arguit; quamvis fatear *Cæsarem* tantum vocari in Nummis ejus hactenus mihi inspectis. Frustra autem Onufrius hoc *Augusti* nomen mortuo demum Decio illi Etrusco concessum existimat. Singularem vero imprimis ejusdem Nummum, eumque & majoris, ut vocant, moduli è Cimeliarchio nuper Cl. Seguini jam Regio depromptum haud pigebit repræsentare. Exhibet hinc hujus Herennii vultum cum inscr. ΚΟΤΙΝ. ΕΡΕΝ. ΕΤΡΟΥΣΚΟΣ ΜΕΣ. ΔΕΚΙ. seu *Quintus Herennius Etruscus Messius Decius*; illinc duas figuras, unam Herculis stantis, qui dextra fulmen gerit, sinistra autem Clavam porrigit Jovi sedenti, cum litteris ΕΠ. ΚΟΜ. Φ. ΓΑΥΚΩΝΟΣ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, infra ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΠΡΩΤΩΝ Γ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ

Unde lucem etiam mutuantur, quæ de Hercule *κεραυνοφόρος* seu Fulmine armato jam alibi monuimus. No- Diff. v. tanda vero hic obiter illa ΘΕΟΛΟΓΟΥ appellatio, quam profert ille Glucon, & qualem Seleuco tribuit Porphyrus in aureo libello, ubi Diphili meminit Cypriorum Regis, quem regnasse tradit circa Seleuci & Lib. II. de Θεολόγῃ tempora, qua de re alibi. De altero vero, V A- Abst. LENTE nempe HOSTILIANO, eum defuncto Decio, Treboniani Galli in imperio Collegam clare docet Victor Schotti. *Hæc ubi Patres comperere, Gallo* HOSTI- FFFF LIA-

LIANOQUE *Augustæ imperia, Volusianum Gallo editum
Cæsarem decernunt. Ita Eutropius, prout recte nuper eum
distinguit vir doctus, mox Imperatores creati sunt Gallus
HOSTILIANUS, & Galli filius Volusianus. Hæc vero
in Nummis clara, in quibus hic Hostilianus Cæsar non
solum, sed Augustus etiam vocatur. Illud autem magis
ambiguum, an idem Decii gener, ut post Onufrium
existimat Trifanus, an vero filius censendus sit, ut nu-
per adseruit vir doctissimus ad Eusebium; quorum ta-
men neutrum ex Victore & Eutropio licet colligere.
Non diffiteor me illi sententiæ libentius accedere, ut
credam eum Severi Hostiliani paullo ante Cæsaris fi-
lium, à Decio autem adoptatum, data illi forte in ma-
trimonium filia, ut ex edito utriusque Nummo colligit
Trifanus. Ut vero postremum ex iis à doctis quibus-
dam antiquariis controversi haud ignoro, sic adoptionem
illam Hostiliani, Nummi alii & lapides videntur
comprobare, in quibus VALENS HOSTILIANUS
Gentile illi nomen, QUINCTUS & MESSIUS
Decii nomina, consueto more, adoptionis ejusdem
memoriam posteris tradidere. Neque enim hæc po-
strema cognomina continuo eum Decii naturalem fi-
lium probant, ut existimabat vir doctus, qui ab ado-
ptatis novorum parentum appellationes sumi non de-
buit ignorare. Certe neque Victor, neque Eutropius,
qui Decii & Hostiliani meminere, hunc prioris filium
tradunt; qui alias Decium & ejusdem filium Etruscum
una die volunt interiisse. Utrumque vero ETRU-
SCUM & HOSTILIANUM Cæsarem & Principem
Juventutis dictos sub Decio, ex amborum Nummis &
Inscriptionibus patet. Neque hic prætereundus Num-
mus æreus è maximorum genere, inspectus mihi in
Gaza Barberini Cardinalis, qui hinc Decium exhibet,
illinc*

illinc duo capita mutuo se respicientia cum inscript.
Q. HER. ETR. DECIUS C. VALEN. HOSTIL.
 Unus forte hic turbat Zozimus, qui filium alterum
 Decii, patre & fratre mortuo à Gallo adoptatum scri-
 bit, & ab eodem postea è medio sublatum; quæ ad
 hunc Hostilianum Galli collegam spectare videntur.
 Nec alia superest ratio, nisi ut dicamus, aut Zozimum,
 generum vel adoptatum filium à naturali non distin-
 xisse, quod accuratioribus Zozimo scriptoribus haud
 insolitum; aut ad alterum quempiam Decii filium no-
 bis ignotum eundem respexisse. Certe nec eodem fato
 tradit eum periisse, quo Hostilianum extinctum narrat
 Victor, & ante Gallum jam soli Decio designatum hæ-
 redem imperii Hostilianum; ex reliquis Nummorum
 Lapidumve monumentis clare licet eruere. Hostilia-
 no vero demum sublato, **VOLUSIANUM** Augustum
 cum Patre **GALLO** declaratum, videtur ex Nummis
 colligi, in quibus Volusianus Cæsar primum dictus,
 postea solus vel cum Patre Augustus nominatur. Sed
 obscuriora adhuc proxima **GALLIENI & VALE-**
RIANORUM tempora simul & imperia, quibus certe
 Nummi dilucidam quandam faciem præferunt. Hic e-
 nim aut titubantes passim videas scriptores Historiæ
 Augustæ, aut caliginem crebro lectori offundentes. Id
 vero & agnovit & probavit re ipsa doctissimus Casau-
 bonus, dum in eadem eruenda haud unius lapsus reli-
 quit vestigia. Ac primo de **VALERIANO JUNIORE**
 an Augustus vel Cæsar tantum sit declaratus, hæc refert
 Trebellius Pollio; *ubi & continuo & frater ejus* (hoc est
 Gallieni) *VALERIANUS est interemptus, quem multi*
Augustum, multi Cæsarem, multi neutrum fuisse dicunt, quod
verisimile non est. Siquidem capto jam Valeriano scriptum inve-
nimus in fastis, VALERIANO IMPERATORE COS.

Quis igitur alius esse potuit Valerianus, nisi Gallieni frater?
 Huic certe Valeriano Juniori Augusti nomen tribuit nummus Græcus apud Occonem; sed qui ad alterum SALONINUM VALERIANUM Gallieni non fratrem, sed filium referri debuerat. Id enim manifeste arguit ejus inscriptio, ΠΥ. ΛΙΚ. ΣΑΛΩΝ. ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC. CEB. hoc est, *Publius Licinius Saloninus Valerianus Augustus*; & simul *Cæsarem* eum non solum, quod tradit Victor Schotti, sed *Augustum* etiam declaratum. Frustra vero additum à Trebellio, quod nullus alius potuerit esse Valerianus, nisi Gallieni. Tres enim Valeriani in Nummis, prior P. LICINIUS VALERIANUS à Persis captus, alter itidem P. LICINIUS VALERIANUS filius superioris & frater Gallieni, Onufrio & Goltzio P. AURELIUS LICINUS VALERIUS VALERIANUS, quem prope Mediolanum sepultum vult Trebellius; tertius, P. LICINIUS CORNELIUS SALONINUS VALERIANUS Gallieni filius. Ita duo in antiquis Nummis Gallieni, unus P. LICINIUS GALLIENUS Valeriani filius, qui diu rebus Romanis præfuit, alter Q. JUL. SALONINUS GALLIENUS NOB. CÆS. Gallieni filius, ac Salonini Valeriani frater minor, & qui proinde Trebellio *Gallienus minor Saloninus* haud immerito dicitur. Unde miror virum doctum, qui nuper observationes Historicas ex antiquis Lapidibus ac Nummis concinnavit, in tradendis Valerianis & Gallienis aliquos confudisse, alios præteriisse. Illos vero minusculos seu tumultuarios Cæsares circa eadem tempora exortos, quos sub xxx Tyrannorum nomine Trebellius Pollio complexus est, paucissimis exceptis tradunt antiqua Numismata. Ita quidem, ut qui ex iis vel *Augusti* vel *Cæsares* declarati, aut quibus nominibus ac cogno-

cognominibus distincti, non aliunde certius hodie nobis constet. Neque enim in iis solum occurrunt ODENATHI, MACRIANI, QUIETI, POSTUMI, VICTORINI, TETRICI, alique, sed & illi, quorum unum Trebellium videas obiter meminisse, CYRIADES, INGENUS, CALPURNIUS PISO. Hinc etiam patebit Julio Ateriano apud eundem Trebellium, *Junium Postumum* non male vocatum, nec id ex Nummis refelli, ut censebat illustris Salmasius, in quibus nempe non Pater sed Filius C. JUNIUS CASSIUS POSTUMUS vocatur. Nec video cur nuper vir doctus aliquoties designatus Aterianum accuset, quod Filii nomen Parenti perperam tribuat; quum ejus verba ad Postumum juniorem commode possint referri, nec ulla in iis occurrat Senioris mentio; *Victorino*, inquit, *qui Galliam post Junium Postumum rexit, neminem existimo praeferendum*. Uterque enim in Galliis Augustus renunciatus Postumus Parens & Filius. Ita HERENNIANUM & TIMOLAUM, Odenathi & Zenobiae filios, Augustos declaratos ex Nummis accepimus, ut vere pateat adfertum à Pollione, horum adolescentum nomine imperasse Zenobiam. Negat tamen id Vopiscus in Aureliano: *Hac quoque ad rem pertinere arbitror Balbasi filii nomine Zenobiam, non Timolai & Herenniani imperium tenuisse, quod tenuit*. Ita horum Nummorum fide *Vaballathus* (seu potius *Vhaballatus* juxta Nummorum scripturam) in eodem loco Vopisci feliciter à doctissimis Viris restitutus loco *Balbasi*, & merito castigatus error Casauboni, qui fictum hunc Principem nec plane in rerum natura extitisse credidit, aut plane ab hoc *Vhaballatho* diversum. Quo loco non prætereundus inelytæ Reginae Nummus inscriptus IMP. VHABALLATHUS AUG. & in averfa figura cum

capite radiato & Globo, ÆTERNITAS AUG. Neque vero alterum illi nomen HERMIÆ minus feliciter jam adfertur à Trifano, pro quo Salmasius, Occo, aliique ARMENIÆ vocem in hujus Vhaballathi nummo signare credidere, & in eruenda etiam causa nequidquam laborarunt. Geminus certe cum Trifani nummo alter Mediceus, & quem Magnæ Christianæ Muscum etiam recondit, ΑΥΤ. ΕΡΜΙΑC ΟΥΑΒΑΛΛΑΘΟC ΑΘΗΝΟΥ Λ. Δ. in averfa parte Nummi Aureliani cum capite laureato, & diademate. Ut certe liqueat Occoni, Goltzio, aliisque temere fidem non esse mancipandam, ubi Græcos Nummos attigere, quod & sæpe in processu hujus operis demonstratum, & aliis sexcentis exemplis probare hic possem. Neque ignotum aliunde apud Græcos illud nomen Hermiæ seu *Ερμεία*, sicut Polybio vocatur summæ rerum præfectus apud Antiochum, cui simile profert etiam antiquus nummus Temnitarum Æolidum, ΕΠ. ΑΥΡ. ΕΡΜΕΙΟΥ ΤΗΜΝΕΙΤΩΝ. Illud vero magis ambiguum, cur Trifano placuerit eundem Hermiam Vhaballathum, Herodiani filium & Odenathi nepotem ex ingenio statuere, quem Zenobiæ tribuit Vopiscus; aut cur ΑΘΗΝΟΥ in superiori Nummo, quasi *Athenis filium* ad eundem Herodianum referat, quam tamen appellationem nec Herodiani ipsius nummi arguunt, nec aliunde licet eruere. Utinam minus nonnunquam ingenio & conjecturis suis indulfisset in nummorum id genus explicatione vir alias de his studiis optime meritus, maxime ubi sine duce à veterum autoritate discedit. Neque levius errat Onufrius, quum eundem Vhaballathum, tanquam tertium Zenobiæ filium cum Herenniano & Timolao, Pollioni designari scribit. Alitum enim de hoc Vhaballatho apud Pollionem silentium.

Lib. v.

tium. Id vero minus mirum iis videbitur, qui sciunt quid & quantum Onufrii (qui tamen pater Historiæ Scaligero alicubi vocatur) diligentia tribui in talibus debeat. Haud ignotus vero Tyrannus iisdem temporibus **DOMITIUS DOMITIANUS**, qui à Domitiano Imperatore aut Domitilla genus suum derivabat, & cujus rarissimum nummum cum titulo Augusti, nempe **IMP. CL. DOMITIUS DOMITIANUS AUG.** & cum Genio in averfa parte haud illibenter hic vulgamus.

In Cimel.
Reg. Christi-
anæ & P.
Seguini.

Ita **FIRMIUM** etiam & **FIRMUM** diversos tradunt Nummi rariore, illum Zenobiæ socium & Augustum dictum in nummo Græco apud Goltzium, hunc Tyrannum in Africa sub Valentiniano Imperatore, cum inscr. **D. N. FIRMUS P. F. AUG.** Unde haud male jam collegerunt eruditi, & priorem male Vopisco Firmum vocari, & posteriorem de hoc Firmo Valentiniani temporibus exorto omnino esse intelligendum; quamquam aliter doctissimo viro placuisse noverim. Mitto Diocletiani & Collegarum temporibus exortos, eosque Augustos in Nummis signatos, **ÆLIANOS** duos, quorum alterius nummum possidet laudata toties Regina; **AMANDUM**; duos **JULIANOS**; **ACHILLEUM**; **ALECTUM**; **CARAUSIUM** quoque, cujus postremi nummus cum in Thefauro Mediceo reconditus, tum novissime Cimeliarcho Barberino accessit. Eiusdem etiam rarissimum num-

num-

nummum, nec alias quod sciam hactenus visum, ad-
servat Gaza Palatina, in quo Carausii caput radiatum
IMP. C. CARAUSIUS P. in averſa parte figuræ duæ
cum ſceptro in unam coalescentes, una ſuſum, altera
deorſum, litteræ autem exefæ præter eas quæ legi poſ-
ſunt, VICTOR.

Qui nummus alium quendam egregie illuſtrat viri Ill.
Camilli Maximi, in quo Crispina Commodi, & in a-
verſa parte duæ figuræ eodem modo medio corpore
depictæ, una ſuſum, altera deorſum, cum inſcr. etiam
repetita TITIA TITIA. Neque diſſimilis Gor-
diani nummus in Muſeo Cl. Seguini, in quo Herculis
figura ſuſum itidem ac deorſum tradita, & geminata
inſcriptio NIK A, nempe NIKAI EΩ N. Ut facile li-
queat replicatam in Nummis id genus figuram aut in-
ſcriptionem, monetarii errori continuo adſcribendam.
Accedit inter enumeratos paullo ante Tyrannos, J U-
L I A N U S non *ὁ ἑξ ἑλῆς*, ſed alter in aureo nummo
Leopoldi Principis ab Etruria, in quo figura ſtans cum
ſtella & inſcr. L I B E R T A S. Alii vero Tyranni, prio-
res ſequuti haud longo intervallo, viris doctis etiam è
Nummis deſcripti, ALEXANDER nempe; C. J U-
L I U S V A L E N S; M. M A R T I N I A N U S; ſed qui
nummi, ut obiter hoc dicam, dubiæ fidei habentur ac-
curatis priſcæ monetæ æſtimatoribus. Melioris notæ
occurrunt, qui duos fratres exhibent magno Conſtan-
tino ſanguine junctos, D E L M A T I U M ſcilicet &
H A N-

HANNIBALIANUM; quorum prior cum dignitate Cæsaris occurrit, posterior cum Regis titulo jam olim à Cl. Valesio ad Ammianum vulgatus. Equidem DELMATII nummum videas etiam in Museo Regi-
 næ inscriptum FL. DELMATIUS NOB. CÆS. in altera facie, victoriam cum corona & inscr. DELMATIUS CÆSAR. Jam NEPOTIANUM & VETERANIONEM Augustos circa eadem tempora declaratos, Nummi eorundem arguunt, quales exstant in Gaza Medicea, cum solitis illo ævo symbolis, GLORIÆ ROMANORUM & VIRTUTIS EXERCITUUM. Quin exorti eodem Constantiniano ævo Tyranni TIBERII signata adhuc hodie memoria in illius nummo, quem servat Gaza Cardinalis Buoncompagni, omni hoc monumentorum genere commendatissima. Ita PETRONIUS MAXIMUS & PRISCUS ATTALUS, cum alibi tum in Cimeliarchio Farnesiano mihi inspecti, quorum ille Valentiniano caeso imperium arripuit, de quo præter Historicos a-
 eundem Sidonius in Epistolis & Panegyrico Aviti; alter vero Imperator ab Alarico juxta Philostorgium constitutus. LEONEM & ANTHEMIUM, concord-
 des in imperio collegas laudat idem Sidonius, & illustravit ex nummo aureo doctissimus Sirmondus. Occurrit idem Anthemius cum alibi, tum in nummo aureo Christinae Augustæ. SEBASTIANUM vero Tyrannum quendam ætate Honorii existisse, qui Augustam appellationem sibi quoque vindicavit, vix aliunde discas quam ex rarissimo ejus nummo, quem selectis suis Numismatibus opportune inseruit Cl. Seguinus. Neque hic prætereundi duo singularis raritatis Nummi, quos versabam nuper inter alios plures selectiores; unus aureus Regiæ Gazæ Parisiensis, inscri-
 Gggg ptus

Hist. Eccl.
 lib. xii.

ptus D. N. GLYCERIUS P. F. AUG. Unde liquet hunc Anthemii temporibus, non *Cæsarem* solum, ut eum vocat Marcellinus Comes, sed *Augustum* etiam renuntiatum, quem è Cæsare factum postea Episcopum, & mox à Nepote occisum tradit: Alter itidem aureus penes illustrissimum Colbertum, cum inscr. D. N. THEODEBERTUS VICTOR, & in averfa parte Victoria & litteræ VICTORIA AUGGG.

2.
Ad Seriem
& Histo-
riam Au-
gustarum.

AUGUSTARUM vero seriem luculentam iisdem nummis acceptam ferimus, & earum quidem, quarum tenuis aut nulla etiam mentio in priscis veterum monumentis. In illis certè videas Cæsarum Uxores, Matres, Avias, Sorores, Filias, Neptes; neque solum earundem imagines, sed nomina insuper, dignitates, & supremi fastigii vel insignia vel appellationes. Neque mirum honorem illum habitum Feminis Cæsarum sanguine aut adfinitate conspicuis, quum aliis matronis apud Romanos Senatoria & Consularia quoque ornamenta legamus nonnunquam concessa. Eximius hanc in rem Lampridii locus in Elagabalo, *si unquam aliqua matrona Consularis conjugii ornamentis esset decorata.* Nèc facile quisquam mirabitur ea ætate, qua libertis aliisque sortis vilioris Prætoria aut Consularia ornamenta frequenter decreta legimus, iisdem quoque nobiliores aut gratiosas Matronas insignitas. Ita mentio earum mulierum occurrit apud Ulpianum, quæ Senatoriis ornamentis decorabantur; *Speciosas personas accipere debemus clarissimas personas utriusque sexus; item earum qua ornamentis Senatoriis utuntur.* Unde ille Lampridii locus, qui magno Casaubono unicus videbatur index huius moris, & ipse vicissim Ulpianus non parum illustrantur. Exemplum quoque illius præbet sub Elagabali Principatu mater Hieroclis, foedissimi cujusdam man-

L. 106. D.
de verb.
sign.

mancipii, quam Dio refert in Excerptis Valefianis, pag 766.
 militari satellitio in urbem deductam, inter Confularium matronas habitam fuisse: hoc nempe, quod aiebat Lampridius, *Consularis conjugii ornamentis decoratam.*

Quo spectare præterea observo, quod tradit Procopius Arcan. Hist. c. 11.
 de Theodora vilissimo antea scorto, eam ante nuptias à Justiniano evectam ad dignitatem Patritiatus, *εις τὸ ἑπαρχικὸν ἀξίωμα.* Hinc *maritalia* etiam matronarum

decoramenta apud Tertullianum: *Aut quid minus habere infelicissima illa publicarum libidinum victima, quas si que leges à maritalibus & matronalibus decoramentis coërcebant.* L. 11. de Cultu Femin.

Alias Confularium Feminarum mentio non semel in libris Juris Civilis, quas *Confularium uxores* explicat ipse Ulpianus, qui & *consularis earum dignitatis* alibi meminit. Notat enim nuptas prius consulari viro, postea ad inferiores nuptias devolutas, impetrasse rarissime, L. 1. D. de Senat.

ut in Consulari maneat dignitate, ut scio Antoninum Augustum Julia Mammaeæ Consobrinae suæ indulisse. Haud L. 12. D. de Senat.

disimile exemplum in Lucilla observat Herodianus, Lib. 1.
 quæ cum L. Viri, Marci in imperio Collegæ, postea privati Pomponiani conjunx evasisset, Sellam tamen Imperatoriam, aliosque priores honores Augustæ, Commodi indulgentia retinuit. Unde quoque eadem mortua instar Augustæ consecrata, ut ex ejus nummis adhuc liquet, cum *DIVÆ* appellatione. Ut equidem minus jam mirum videatur, tot illustres Matronas intueri decoratas ornamentis Augusti conjugii, aliasve feminas iisdem Cæsaribus proxima necessitudine conjunctas, eademque ornamenta cum illarum effigie in Nummis adhuc hodie consignata; Puta nempe Sacerdotium, Carpentia, Consecrationes, Dearum epitheta, *MATRIS* item aut *ORBIS GENITRICIS*, *MATRIS CASTRORUM* aut *SENATUS* appellatione.

Gggg 2 latio

lationes, AUGUSTÆ denique cognomen. De hac vero AUGUSTÆ appellatione familiari in earum Nummis, aut adnexis eidem privilegiis, illustris iterum apud Ulpianum locus; *Princeps legibus solutus*, AUGUSTA autem licet legibus soluta non est, tamen eadem illi privilegia tribuunt, quæ ipsi habent. Ratio nempe obvia, quod uxores rariis coronantur maritorum, ut loquitur Justinianus, aut ex Constitutione Valentiniani & Collegarum, quæ legitur in Codice Theodosiano, quia *Mulieres honore maritorum eriguntur*. Id vero singulari privilegio factum videas in iisdem Nummis, ut non tantum uxores Augustorum, sed Matres quoque eorundem vel Aviarum, AUGUSTÆ itidem sint appellatæ, licet alias nunquam Augusti conjugii consortes. Talis aut ANTONIA Cæsarum Avia, aut AGRIPPINA major ejusdem mater, aut tres JULIÆ, MÆSA, SOÆMIAS, & MAMMÆA, illa Avia, hæc Matres Elagabali & Alexandri; quomodo & HELENAM matrem à filio Constantino AUGUSTAM demum dictam tradit in ejus vita Eusebius, & arguunt superstites ejusdem Nummi. Accedunt eodem Filia, ut JULIA Titi, DIDIA CLARA Didii Juliani, & CONSTANTINA Magni Constantini, AUGUSTÆ in earundem nummis dictæ, haud aliter ac Neronis recens nata è Poppæa Filia, auctore Tacito. Insignes quandoque eodem honore Sorores Augustorum, ut MARCIANA, & ejus quoque filia MATIDIA; quibus itidem non Augusta conjugia, sed illa cum Trajano cognatio AUGUSTÆ nomen, ac Nummos cum eodem signatos conciliarunt. Hæc vero præter morem Romanorum & exemplum, qui Consularium Matres

L. 31. D.
de Legib.

Nov. cv.

Lib. 11.
tit. 1.

L. 1. §. 1.
D. de Senat.

Consulares dictas negantem novi Ulpianum, Consulares autem feminas dicimus Consularium uxores, adjecit Saturni-

*mus etiam Matres, quod nec usquam relatum est, nec unquam
 receptum. Unde alibi quoque Justinianus, solam Uxo-
 rem Consulis ad honores admittit Consulares, non au-
 tem illius Matrem, nisi eadem antea fuerit Consularis,
 aut jubente eodem Consule; Sorores vero, Nurus, a-
 liaeque necessitudines diserte excludit; Mater vero si* Nov. cv.
*Consul hic voluerit; nam neque Filia, neque Soror forte, ne-
 que Uxor filii, & multo magis si nec pertinens ad genus sit,
 hoc enim pure illicitum existebat. Hinc etiam solæ dictæ
 ex feminis Clarissima, quæ nuptæ erant Senatoribus
 seu Clarissimis personis, non autem Clarissimorum fi-* L. 8. D.
de Senat.
*liæ, maxime si plebeiis jungerentur, ut alibi docet idem
 Ulpianus. Indulgentiores itaque Cæsares in Adfines
 aut conjunctas, quibus præter Uxores, illud AUGU-
 STÆ cognomen, adnexaque eidem privilegia non se-
 mel detulerunt, & publicis etiam Nummorum monu-
 mentis tradi ad posterorum memoriam voluere. Alias
 Augustarum, Consularium, aut Clarissimarum feminarum
 exemplo, quibus desumptæ ab honore conjugum ap-
 pellationes, Cæropalatisæ etiam dictæ sequiori ævo Cæ-
 ropalatarum uxores, qualis Anna Comnenorum Ma-
 ter vocatur apud Nicephorum Bryennium. Qua ætate* L. 11. cap. 7.
*etiam contigit, ut Cæsarisæ dictæ sint Augustorum fi-
 liæ, exemplo filiorum, qui pridem illam Cæsarum ap-
 pellationem erant sortiti, ut liquet ex Niceta aliisque
 scriptoribus Historiæ Byzantinæ. Immo nec illud præ-
 tereundum ex more superiorum temporum, quibus
 percussi vulgo Augustarum nummi, quod illa vel co-
 gnomina vel ornamenta non continuo tamen tributa
 sint mulieribus, quæ admixtæ videbantur in confor-
 tium principalis fastigii. Neque enim AUGUSTÆ
 vel omnes vel solæ Augustorum conjuges aut Matres,
 ut modo videbamus; sed quæ Cæsarum arbitrio & ca-*

ritate ac decreto Senatus hac appellatione ornabantur. Adeo ut aliquot ex iisdem legamus illis ornamentis caruisse dum de moderandis potius, quam ampliandis illarum honoribus, Tiberium, Pertinacem, Claudium etiam, uxorum licet mancipium sollicitos accepimus. Ita AUGUSTÆ appellationem à Senatu delatam, Trajani Conjugem ac Sororem aliquandiu deprecatas docet Plinius in Panegyrico; in quam tamen annuente Cæsare easdem confensisse satis arguunt obvii adhuc illarum Nummi. Hæc enim omnia non aliunde certius hodie aut uberius, quam in residuis Nummorum monumentis legas, quibus pars illa HISTORIÆ AUGUSTÆ unice quasi & luculenter potest illustrari.

Neque refero tamen in hunc censum omnes illas vel Conjuges vel conjunctas priorum Cæsarum, MARTIAS, AURELIAS, COSSUTIAS, SCRIBONIAS, LEPIDAS, ARRICIDIAS, aliasque id genus ab Ænea Vico inter Augustas in serie XII Cæsarum depictas. Has quippe à prioribus curis Andrea Fulvii aliorumque acceptas fatetur ipse se necdum in Nummis reperisse. Neque enim aut Julii Cæsaris nondum firmata dominatio; aut Tiberii cum uxoribus ante principatum divortia; aut Caii in sorores amor; aut Galbæ ac Othonis in principatu cœlibatus; aut Vitellii breve imperium passa sunt Uxoribus vultus nummis consignari. Immo ne LIVIAM quidem, nisi ab excessu Augusti, in Romanis nummis depictam reperies, qui illam mortuo conjuge ex Testamento Augusti, in Familiam JULIAM nomenque AUGUSTÆ adsumptam, sub ejusdem JULIÆ AUGUSTÆ nomine repræsentant. Equidem mutationes nominum apud Romanos ex Testamento fieri solitas cum satis arguunt libri Juris Civilis, tum Dolabellæ apud Tullium exemplum, qui alte-

Tacit. Annal. 1. 8.

Familiam JULIAM nomenque AUGUSTÆ adsumptam, sub ejusdem JULIÆ AUGUSTÆ nomine repræsentant. Equidem mutationes nominum apud Romanos ex Testamento fieri solitas cum satis arguunt libri Juris Civilis, tum Dolabellæ apud Tullium exemplum, qui alte-

alterius cujusdam Liviæ testamento mutari nomen iustus, *Dolabellam video Liviæ testamento cum duobus cohæ-* Lib. VII.
ribus esse intriense, sed juberi mutari nomen. Eadem vero Ep. ad Att.
 Livia ob adoptionem Filia etiam Augusti ad Deos transgressi, ut Velleius tradit, nuncupata, quod firmat etiam ejusdem nummus haud ignotus, DIVÆ JULIÆ AUGUSTI FILIÆ, & in altera parte DIVUS AUGUSTUS PATER. Quæ nomina cum *Julia Augusta*, tum *Augusti Filie* viris doctis nonnunquam imposuere minus exercitatis in usu nummaria hujus suppellectilis, (ac inter alios eruditissimo Reinesio) qui non Liviam, sed Juliam Augusti filiam iisdem nummis designari omnino crediderit. Et postremæ quidem JULIÆ ignoti hactenus antiquariis nummi, si unum forte excipias Mediceum, in quo hinc facies ejusdem videtur depicta cum inscr. ΘΕΑΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ, seu *Deam Venerem*, illinc caput Liviæ ac epigraphe ΒΙΑΝ ΗΡΑΝ, seu *Liviam Junonem*; nempe juxta Prudentium

Adjecere sacrum, feret quo LIVIA JUNO;
 ut Ovidium mittam, cui frequenter eodem *Junonis* nomine designatur, ut

Cum tibi contigerit vultum Junonis adire.

Alias priorem illam Romanam Venerem haud levi cum gaudio spectabam nuper in incomparabili Gemma Regiæ Gallorum Gazæ, quæ Agrippæ caput rostratum, illinc Juliae conjugis, ut facile licet colligere, vultum præferebat. At utramque illam JULIÆ AUGUSTÆ appellationem, Liviæ ex Augusti testamento delatam, & auctor superiori loco Tacitus, & ex Tranquillo ac Dione abunde licet colligere; ut ad priora tempora nummi ejusdem cum his nominibus depicti referri nequaquam possint. Quod miror equidem non observasse

se

se Cl. Tristanum, qui Græcum Nummum Augusti & Juliae, cum ΘΕΙΟΤ & ΘΕΙΑΣ, seu DIVI & DIVÆ nominibus, vivo Augusto percussum existimavit, quod cum illud *Divæ* tum *Juliae* nomen omnino refellit. Unde etiam liquet recensitos in exilio à Nasone Fastorum libros, in quibus utrumque illud cum AUGUSTÆ tum JULIÆ nomen huic Liviae tributum reperias,

Fast. lib. 1. *Utque ego perpetuis olim sacrorum in oris,*

Sic AUGUSTA novum JULIA numen erit.

Nec infelix alioqui Vates hic fuit, quum consecrationem eidem Liviae Augusti exemplo auguratur, quæ tamen multis post annis & Ovidii excessum illi contigit, sub Claudii nempe principatu, ut firmant ejusdem Liviae nummi sub Claudio & Galba percussi, cum inscr. ΘΕΑΣΕΒΑΚΤΗ & DIVA AUGUSTA. Neque vero minus incaute adfertur à doctissimo Casaubono ad Suetonium, *de Livia certum & post mariti excessum non Liviam, sed Juliam fuisse vocatam.* Utrumque etiam tum gestasse, patet ex priscis monumentis, in quibus aut LIVIÆ AUGUSTÆ ornatrices vel servæ à cura patellæ, ab argento, à potione describuntur; aut conjuncta etiam JULIÆ LIVIÆ AUG. appellatio illi tribuitur. Unum etiam nummum à se inspectum refert Vicus, in quo DIVA LIVIA DIVA AUGUST. sed quem demum circa Alexandri Severi & Gordiani tempora signatum credit. Argenteum præterea hujus Augustæ rarissimum nummum prædicat Savotus, cum inscr. LIVIA AUGUSTA, in altera autem parte DIANA LUCIFERA, de quo nummo fides sit penes eos, qui videre. Alias obvii adhuc aliquot Græcorum nummi cum illa Liviae appellatione, in quibus ΘΕΑ ΛΙΒΥΙΑ & ΛΙΟΥΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ inscribitur, cujus

Thef. Grut.
DLXXIX. 2.

ejus generis apud Cl. Seguinum aliosque vidisse memini. Unde sine ullo temporum discrimine, modo LIVIA vocatur, sicut in superioribus Lapidum Nummorumve monumentis cum Dioni tum Romanis scriptoribus, diu etiam post adsumptum nomen Juliae, ut præter alios Claudiano *Venerabilis Livia*: modo JULIA etiam vivente Augusto, ut Josepho, Velleio aliisque, quod ab iis per *πρόληψιν* factum satis liquet, neque sollicitandos proinde cum magnis viris eorum codices. Restitutos vero à Tito aliquot ejusdem Augustæ nummos rariores aliquoties hic in urbe inspeximus. ANTONIAM etiam Germanici Matrem & Aviam Caii, AUGUSTAM dictam ex Senatusconsulto ac SACERDOTEM DIVI AUGUSTI, non ex Dione solum aut antiquo lapide, sed insuper ex præclaro ejusdem nummo discimus. Qui mire etiam illustrat locum Suetonii, quem præterierunt viri docti; *Post hæc Antonia avia quidquid unquam Livia Augusta honorum cepisset, uno Senatusconsulto congescit*; Livia autem, ut modo innui, dicta Julia & Augusta brevi ab excessu conjugis, lectis scilicet tabulis testamenti, postea eodem consecrato, Sacerdos etiam Divi Augusti à Senatu declarata, ut diferte hæc temporum discrimina observat Dio, sed

Epirhal. ad Honor.

Lib. IIX. Thef. Grut. CCXXXVI.9.

Lib. LVI.

cujus locum male sollicitavit & accepit interpres, τότε δὲ ἀθηναιῶντες αὐτὸν καὶ ἰουδαῖος, οἱ καὶ ἱερεῖς, ἱερείαν τε τῆς Λιβίας, Ἰουλίας τε τῆς καὶ Αὐγούστου ἤδη καλεμένην ἀπέδειξαν. Tum vero consecrantes Augustum, sodales illi & sacra & sacerdotem Liviam (que jam ante Juliae & Augustæ nomen receperat) decreverunt. Hic planus loci sensus, sicut eum expressimus, nec mutatione illa indiget, νῦν καλεμένην, pro ἤδη καλεμένην, quæ locum perturbat. Vides autem quam lucem utrique cum Suetonio tum Dioni foeneretur hic Nummus, qui congestos Liviae honores

H h h h

diver-

diversis vicibus uno Senatusconsulto Antoniaë tributos exprimit, *Augusta* nempe titulam & *Sacerdotium Divi Augusti*: Ad quod *Livia* Sacerdotium respexit *Ovidius* de *Ponto*;

- L. iv. El. 9. *Stant pariter natusque pius conjunxque SACERDOS,*
Numina jam facto non leviora Deo;
 tum *Velleius*, qui eandem *transgressi ad Deos Sacerdotem ac filiam* vocat. *Viduarum* quippe demum aut *Virginum* Sacerdotia apud *Gentiles*, juxta *Tertullianum*, *Sacerdotium viduitatis est & calibatium apud Nationes*, & quod jam ante innuerat, *cum Gentiles Satana suo & virginitatis & viduitatis sacerdotio perferant*. Neque tamen univira eadem *Livia*, quæ prius *Livio Druso*, dein *Augusto* nupserat; quod tamen in *Flaminica* requisitum docet alibi idem *Tertullianus*. At non mirum eandem audire *Divi Filiam ac Sacerdotem*; recepto scilicet ac inde tradito apud *Romanos* more, ut à conjugibus, liberis & propinquis adsumerentur ejusmodi sacerdotia; Ita *filius Pertinacis Patris Flamen est factus*, juxta *Capitolinum*; & alibi in vita *M. Aurelii*, *Flaminemque ei ex affinibus, & sodales ex amicissimis Aurelianos creaverunt*. Ut propinquius adhuc mittam *Agrippinæ* exemplum, cui mortuo conjuge *Claudio*, *Flaminium Claudiale* decretum à *Senatu*, auctore *Tacito*. Equidem eo *Livia* ac *Antonia* exemplo videtur mos ille apud *Romanos* receptus, ut sacerdotia ad feminas transirent, quæ olim ad easdem spectasse negat *L. Valerius* apud *Livium*, *Non Magistratus, nec SACERDOTIA, nec triumphus, nec insignia, nec dona aut spolia bellica his contingere possunt*. Nisi *Vestales* forte excipias, quæ tamen ejusdem sexus *Deæ* erant sacerdotes, qualis vocatur *Quirini mater* apud *Poëtam*, donec *Regina Sacerdos*, aut alias *Sacerdotum uxores*, *Pontificum* puta aut *Flaminum*,

num, quas una cum maritis Sacra curasse observat Halicarnassensis, *τοῖς ἐαυτῶν ἀνδράσι συνιερχόμεναι*. Equidem apud Ægyptios nullas extitisse Sacerdotes feminas Deorum Dearumve tradidit olim Herodotus; quæ frequentes tamen erant apud Græcos, & Deorum quidem utriusque sexus, quales *ιερείαις* & *πρεσβυτέραις* apud Bœotios agnoscit Strabo; & ad quæ etiam sacerdotia respexit Claudianus, agens alicubi de honoribus mulierum,

*Inde Sacerdotes, hac intrat pectora Phœbus,
Inde canunt Delphi, Trojanam sola Minervam.*

Lib. 1. in
Eutrop.

Ira facti quoque promiscue apud Romanos ex utroque Sexu Divi Augusti aliorumque Cæsarum consecratorum Sacerdotes, Flamines, seu Flaminæ vel Flaminiæ, quales vocantur in Inscriptione veteri inedita,
F. FLAVIO AUG. LIB. FLAMEN
DIVI TITI ANN. III VIX. AN. LII
M. VIII D. VIII. HOR. VI.
FLAVIA FLAMINA FLAVIAL.
ET JULIA AMISSA LIB. FLAMI
NIA HER. EX TESTAM. P. CUR.
IN FR. PED. XIII IN AGR. P. XVII.

Flaminam hic vides *Flavialem*, seu Liviæ ac Antonia, aut si mavis, Agrippinæ, *Flaminæ Claudialis* exemplo, Gentis Flaviæ Sacerdotem, ac proinde è *collegio Flavianum*, cujus meminit Suetonius, quod una cum Templo Patri ac fratri sacra vit Domitianus. At vero ejusdem Antonia mater & soror Augusti OCTAVIA se quoque nunc conspiciendam præbet recenti beneficio rarissimi nummi, quem novissime Cl. Seguni industria feliciter detexit. Facile enim optima rei antiquariæ promicondo adsentior, ut non aliam quam Octaviam signet expressa mulieris facies cum junctis fratris Augu-

H h h h 2 fti

sti & Mariti Antonii capitibus. Quo refero etiam alium singularem nummum, quem una apud illustrem Matronam Fel. Rondanini inspeximus, qui hinc caput Augusti repræsentat, illinc juncta M. Antonii & Octaviæ capita. Ut vero Aviam Caii Antoniam, ita ejusdem Neptes seu Caii sorores vel prostibula potius, AGRIPPINAM, DRUSILLAM, JULIAM, vulgatus jam antiquariis ejusdem Nummustradit. At alius occurrit nummus Gazæ Farnesianæ, sed quem dubiæ fidei scio apud peritos quosdam antiquarios, cum infer. DIVA DRUSILLA, JULIA DRUSILLA; ex quo pateret, (modo esset genuinus) & consecratam revera à Caio Drusillam, ut ex Dionelict colligere, qui & Pantheam dictam eandem refert, & alteram illam JULIAM de filia potius quam de sorore Caii intelligendam. Clare id videtur ex Suetonio colligi, qui de Caio refert, mortua Drusilla, quam impotenter adeo diligebat, & nata illi filia ex uxore Cæsonia, *Infantem autem JULIAM DRUSILLAM appellatam per omnia Deorum templa circumferens.* Nummus alius Græcus ejusdem Divæ Drusillæ apud Goltzium & Oconem describitur, cum inscript. ΘΕΑ ΔΡΟΥΣΙΑΔΑ, de quo viderint antiquarii, neque enim eum versare mihi contigit. AGRIPPINAM vero matrem ejusdem Caii & Germanici conjugem, AUGUSTAM ex ejusdem Nummis accepimus, ut liqueat cognomen illud Matri simul & Aviæ Caium detulisse. At rarum quidem hujus Agrippinæ nummum, aureum vidisti opinor in Cimiarchio Etrusci Mæcenatis Leopoldi Cardinalis, qui hinc caput illius Augustæ, illinc filii Caii signatum præferbat. Alium itidem singularem nobis inspectum meministi apud Abbatem Braccium, in præclara congerie Numismatum antiquorum, qui in priori parte Agrip-

Lib. LIX.

Agrippinæ vultum cum inſcript. AGRIPPINA M.F. MAT. C. CÆSARIS AUGUSTI, in altera Porticum cum figura ejuſdem referebat. Obvii hujus Agrippinæ nummi cum Carpento duarum mularum ac inſer. S. P. R. R. MEMORIÆ AGRIPPINÆ, qui facem præferunt Suetonio tradenti Caium deſunctæ Matri *Circenſes carpentumque, quo in pompa traduceretur, decreviſſe.* Qualem honorem Domitillæ Veſpaſiani conjugii, ac Juliæ Titi Filix itidem habitum arguunt earundem Nummi, cum ſimili carpento & inſcriptione. Quo ſpectat etiam ſequens hujus Agrippinæ Nummus.

De more illò, quo in deſunctarum honorem ac memoriam, carpenta per Circum ducebantur, nota quæ obſervarunt jam eruditi. Equidem eximii ſemper honoris loco habitus apud Romanos uſus vehiculi carpentarii, & olim lege Oppia feminis Sacrorum tantum publicorum cauſa conſeſus. Hinc de Agrippina ſuperioris filia Tacitus ut inſolitum notat & Sacerdotibus demum conſeſſum, carpento Capitolium ingredi. Unde liquet neque promiſcuum inter viros fuiſſe ejuſdem vehiculi uſum, ſed cum Sacerdotum antiquitus, tum poſtea Auguſti quodammodo faſtigii aut ſummorum etiam magiſtratum proprium exiſtiſſe. Hinc ſolus aureo inſidens carpento Romam ſolemniter ingreſſus Conſtantius, ut ab Ammiano traditur. Ita Carpento

H h h 3 vehi,

vehi, inter insignes supremorum Magistratum præ-
 rogativas habitum, velex Cassiodoro colligas, qui de
 Var. lib. vi. Vicario urbis Romæ agens; *Ad similitudinem quippe sum-*
 cap. 15. *morum Carpentio veheris, & alibi de Consulari, In aliqui-*
 bus adhuc provinciis ornatus penula, carpenti etiam subve-
 In Aure- ctione decoratus. Quomodo & Præfecto urbis judiciale
 liano. *carpentum* tribuit alicubi Vopiscus. Mulare autem car-
 pentum nemo in superiori Agrippinæ nummo aliisque
 id genus mirabitur, qui novit relatum jam olim Mula-
 rum usum seu cum Mulabus vehicula, inter solita luxus
 & pompæ muliebris instrumenta. Hinc illa Elagaba-
 li Semiamirica Senatusconsulta, *que Carpentio Mularum,*
 Lamprid. in *que Boum, que sella veheretur;* & à L. Vero, juxta Ca-
 Elagab. *pitolinum, data & vehicula cum Mulabus & mulionibus,*
cum juncturis argenteis, quod ibi pro insolito virorum
 luxu refertur. Traductus nempe mos ille ex Oriente,
 ubi frequens ac in pretio habitus Mulorum usus; de
 quo multa non trita tradidit nuper doctissimus Bochar-
 Tom. 11. tus, in præclaro de Animalibus opere. Ira video Chry-
 Hom. vii. stostomum mulieres sui temporis eo nomine non se-
 p. 43. edit. mel arguentem, quod nisi Mulabus vehantur, nequi-
 Savil. dem ad Sacram Synaxim velint accedere; alibi autem,
 Tom. 11. ex iis alias à vestibus, alias à domo Mulis, vehiculis,
 Hom. iv. velle suspici. Immo ex iisdem Mulis, albos præcipuo
 pag. 28. quodam loco habitos observo apud eundem Christia-
 norum Tullium, qui muliebrem suæ ætatis luxum ite-
 Tom. v. rum alibi castigans, inter cætera nōtat, *ἢ ὄνδρας ὄνδ'*
 Hom. *ἐαυτῶν ἐνάγχασαι τὸ γείτον* & *τὸ μολίμυ πολυπεσέρον ἐν ἀγκά-*
 xlvii. pag. *ζῆσαι περιάδου σελήν ἢ ΛΕΥΚΟΥΣ ΗΜΙΩΝΟΥΣ* & *pro-*
 313. *prios maritos strangulantes, cogunt eosdem vestem sibi compa-*
rare pretiosiore quam non fert ejusdem dignitatis vicina, ac
 Lib. 11. ad *præterea ALBOS MULOS.* Tangit eundem mulierum
 Uxor. *luxum Tertullianus, unde nisi à Diabolo maritum petant*
idoneum

idoneum exhibenda sella & MULABUS & Cinerariis peregrinæ proceritatis, qui & alibi eidem pompæ muliebri adscribit Gallicos Mulos, pro quo vulgo exhibent editi codices Gallicos multos, & de bajulis explicant interpretes. At certe præter superiora loca, priori lectioni suffragantur, quæ de Gallicis Carpentis apud Livium aliosque legimus. Superioris autem Agrippinæ filiam & cognominem AGRIPPINAM Neronis matrem Nummis aliquot antiquis signatam haud ignoras. Singularis inter eos raritatis, quem vulgavit nuper Patinus noster, & qui præter Regium Parisiense, Museum etiam Augustæ Christinæ decorat. Eundem non pigebit hic quoque lectori conspiciendum dare.

Exhibet in priori parte caput Agrippinæ cum papaveribus & inscr. ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ, in altera vero Dianam venatricem cum parva Nympha & inscr. ΕΠΙ ΣΕΡΟΤΗΝΙΟΥ ΚΑΠΙΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑΣ ΣΕΟΥΤΗΡΑΣ, & in medio, ΑΚΜΟΝΕΩΝ, seu, sub Serotinio Capitone & Julia Severa, Acmonensium. Ac primo illud singulare in hoc nummo, quod non Præsidis solum, sub quo percussus, sed conjugis etiam ejusdem nomina fit complexus. Alterum, Acmoniam hanc urbem fuisse Phrygiæ Pacatianæ, ut liquet ex libris Conciliorum, cujus gentile Ακμονιδες, quod arguit superior nummus, non Ακμονιδες, ut præferunt hodie Stephani Codices; formatum nempe sicut Απιδες, Αλεξανδριδες, aliaque ejusdem flexionis. Alium rursus horum ΑΚΜΟΝΕΩΝ nummum, sub Treboniano Gallo.

Gallo.

Gallo signatum notavi in Museo Cl. Seguini, cum Bacchi Cantharum effundentis effigie. At præter hanc Agrippinam, priorem etiam Claudii conjugem VALERIAM MESSALINAM, & Neronis SABINAM POPPEAM, notas vitæ probro mulieres, tradunt non semel selectiores aliquot Nummi. Priorem vulgarent jam duo nobiles antiquarii Erizzo ac Trifanum, & hic quidem cum inscr. Augustæ VALERIA MESSALINA AUG. At negotium hic Dio facebat, cuius locus merebatur expendi viris doctis & accuratis, qui tradit Claudium ea usum moderatione, ut neque nato illi Britannico *Augusti*, neque hujus matri Messalinæ appellationem AUGUSTÆ dari sit passus. Unde nihil aliud hic restat, nisi ut lapsum Dionem statuamus, quod durius mihi videtur; aut quod magis placet, Claudium in uxoris gratiam, postea à priori proposito recessisse. Id vero cum nec in Cæsaribus aliis insolitum, tum in mutabili & uxorio Claudio minus mirum cuiquam videbitur. Ut hoc etiam addam, rarissimos hujus Messalinæ Romanos nummos, ita male ut plurimum injuria temporis acceptos, ut minus commode erui possit illorum inscriptio, quod & probarunt diligentes Cimeliarchii Medicei custodes, & arguit insuper Erizzo qui mutilam eandem tradit. Eiusdem etiam notæ, quem nuper versabam, nummus Regiæ Gallorum Gazæ, qui hinc Claudii caput, illinc Messalinæ signatum præfert, inscriptione utrinque vetustate exesa. At rem extra dubium ponunt, qui *Augustæ* nomen perspicue illi tribuunt Græci, aliquot Nummi; quales duos vidisse memini, unum in Gaza Regiæ Christianæ, qui in anteriori parte Claudium exhibet, in averfa figuram stantem spei instar columnæ innixam cum flore & inscr. ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ ΚΑΙΣ. ΣΕΒΑΣ.

Lib. LVI.

alte-

alterum in Collegio Claromontano Parisiensi, qui Messalinam depingit stantem cum duobus liberis & inscri. ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. Græcum vero P O P P Æ Æ nummum adtulit Trifstanus, sed in cujus explicatione, male mea sententia, litteras H. P. ad Junonem refert, quasi in eo Sabina Poppæa *Augusta Juno* vocaretur. Id vero alienum hoc loco, ubi duæ illæ litteræ H P in medio nummi positæ, juxta consuetum ejusmodi inscriptionum morum, ad urbem Heracleæ aut similem referri debent, à qua nummus ille percussus. Alias rectius Juno dicta fuisset altera Neronis conjunx & adoptione soror OCTAVIA, quam exhibent etiam aliquot Nummi, & de qua Auctoꝝ Tragædiæ cognominis,

Generata Divo, Claudie gentis decus,

Sortita fratris more Junonis thoros.

Convenientius autem Poppææ cognomen *Dea Veneris*, cui mortuæ templum à Nerone exstructum refert Dio ^{Pag. 695.} in Excerptis Constantinianus, cum inscri. SABINÆ DEÆ VENERI MATRONÆ FECERUNT. Eiusdem alias Poppææ & Neronis juncta capita habes hic in nummo Græco, sed ita male à tempore juxta & rudi monetario accepto, ut sola ille antiquitatis reverentia tractari & inspicere mereatur.

Iiii

Ad

Ad quem nummum commode, ut vides, referri possunt illa Auctoris Octaviae,

— *jam POPPÆÆ*

Fulget imago juncta NERONI.

Signatus vero ille Ephesi, ut liquet ex insculpta figura Cervi, notissimo in nummis Ephesiorum symbolo. Solenne id etiam Ephesiis eo modo sculptos tradere imperantes conjuges, sicut arguit alius nummus, in quo duo capita Augusti & Liviæ, in averfa autem Cervus, itidem & inscr. ΕΦΕΣΙΩΝ: aut geminus alius cum capitibus Hadriani & Sabinæ, ac litteris ΕΦΕ. Ceterum Poppææ & Neronis juncta capita exhibet alius nummus Regiæ Gazæ Parisiensis, cum inscr. ΝΕΡΩΝ ΚΑΙ ΣΑΡΣΕΒΑΣΤΟΣ ΠΟΠΠΑΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ; & insignis alter argenteus illustrissimi Colberti, cum tribus etiam capitibus junctis, Neronis puta, Poppææ & Agrippinæ. De hac vero Poppæa illud solum præterea

Antiq. Jud.
l. xx. c. 7.

obfero, eam à Josepho ut *θεοσεβή* seu *piam* feminam alicubi laudari. Rationem autem, cur ita honorifice appelletur à gravissimo auctore, inde petendam credere, quod ille Romam profectus, ab ea absolutionem Sacerdotum, ac multa in discessu munera sit consequutus, ut ipse narrat in Commentariis de vita sua. Hinc illa à grato & memori animo profecta commendatio. Ut mittam propensorem visum mihi non semel Josephum in memoriam Neronis, ac proinde amatæ illius Conjugis; ut constare potest ex iis, quæ alibi de illo

Cæsa-

Cæsare idem refert. Id vero datum ab eo videtur, cum Neronis beneficiis in Judæos, tum Vespasiani, sub quo scribebat, reverentiæ, qui magnis à Nerone beneficiis adfectus fuerat. At vero sanctam illam & infelicem OCTAVIAM, digniori fato servarunt aliquot Nummi, qualem cum juncto Neronis capite instar Solis & Lunæ vulgavit Trifstanus. Eiusdem notæ nummos videre licet in duobus Urbis Cimeliariis, Regina nempe Christianæ, & laudati sæpius Camilli Maximi, à quo sequens ectypum sumus nacti cum inscr. NERO CLAUD. CÆSAR IMP. ET OCTAVIA AUGUST. in altera autem parte Nero cum sceptro & inscr. NERO CLAUD. IMP. LURINO VOLUMNIO TIVIR.

Antiq. Jud.
l. xx. c. 2.

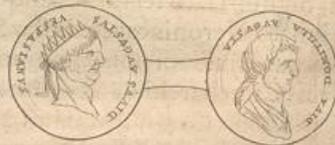

Ut constet equidem errasse Savotum, qui Octaviæ hujus Nummos Græcos dari solum credidit. Postremi generis recondit Gaza Regia Parisiensis, hinc cum Neronis, illinc cum Octaviæ capitibus, & inscr. ΟΚΤΑΟΥΙΑ ΣΕΒΑΣΤΟΥ, *Octavia Augusti*, non *Augusta*. At STATTILIAE MESSALINÆ, unius adhuc è Neronis Conjugibus, Græcum etiam Nummum edidit Trifstanus, de quo potest consuli. FLAVIA autem DOMITILLA, Victori liberta, & Uxor Vespasiani, sed eo adhuc privato exstincta, à filiis ejusdem Tito ac Domitiano legitur consecrata. Hinc ejusdem Nummi cum Carpento non solum & inscr. MEMORIAE DOMITILLÆ, verum etiam alter rarior cum DIVÆ epi-

Iiii 2

theto;

theto; cujus generis sequens aureus Gazæ Palatinæ, hinc cum Vespasiani capite radiato & inscr. DIVUS AUGUSTUS VESPASIANUS, illinc Domitillæ caput & epigraphæ DIVA DOMITILLA AUGUSTA.

Cui geminus aureus itidem pulcherrimus Regiæ Gazæ Parisiensis, nisi quod in priori parte, dandi casu expressa sit inscriptio, DIVO AVGVSTO VESPASIANO: Ut inde demum, nec aliunde, quod sciam, liquet, AVGVSTÆ quoque nomine eandem à filiis decoratam. Rarus itidem nummus Græcus Lomenianus hujus Domitillæ, qui eidem Musæo Regio novissime accessit, cum capite illius Augustæ, & inscriptione ΦΛΑΟΥΤΙΑ ΔΟΜΙΤΙΛΛΑ, in averfa autem Serpens Equi dorso impositus, & supra à nobis adlatus. Occurrit vero Domitillæ mentio & Filix ejusdem nominis, in veteri lapide, qui eadem opera hic supplendus est; FLAVIA DOMITILLA FILIA FLAVIÆ DOMITILLÆ IMP. CÆSARIS VESPASIANI NEPTIS. Ita enim legendum ibi nomen illius Augusti, cujus tres tantum posteriores litteræ describuntur. Vespasiani nempe & Flavix Domitillæ filia ejusdem nominis Domitilla Suetonio traditur, cujus filia rursus & Vespasiani proinde Neptis in superiori lapide statuenda est. Alias vero VESPASIÆ POLLÆ, Matris ejusdem Vespasiani, aut CÆNIS ejus Concubinæ imaginem in rarioribus aliquot Nummis putat se reperisse Trifstanus. Eundem vero DIVÆ honorem &

Au-

Thef. Grut.
CCXLV. 5.

AUGUSTÆ titulum, JULIÆ TITI Filiæ adscribunt illius Nummi, in quibus vulgo Mulare Carpentum, ut supra innui, & inscr. DIVÆ JULIÆ AUG. DIVI TITI F. Quo respexit Martialis,

Dum voce supplex, dumque thure placabit

Matrona DIVÆ dulce JULIÆ nomen.

Lib. ix.
Ep. i.

Domitiani autem Conjugi DOMITIÆ nomen LONGINÆ præter Suetonium tribuit Nummus Medicus, (qualem descripserant jam olim diligentes antiquarii, & post eos Scaliger in Eusebianis) qui ab una parte Domitianum, ab altera hanc Domitiam refert, & inscr. ΛΟΝΓΕΙΝΑ ΔΟΜΙΤΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. Neque infrequenter eadem Augusta signata in aliis Græcis Ephesorum, Magnesiorum, Cadænorum, Amastrianorum, ac Amphipolitarum nummis, quos versare mihi non semel licuit in illustribus Cimeliarchiis, cum Dianæ Ephesinæ, aut Fluvii jacentis, aut Tripodis aliisve id genus symbolis. Haud ignoti quoque Romani ejusdem Augustæ nummi, vel cum inscr. ob natum ex se & mox consecratum infantem, DIVI CÆSARIS MATRI; aut alias DOMITIA AUGUSTA IMP. DOMITIANI; seu, ut præfert insignis nummus æreus, DOMITIA AUG. IMP. CÆS. DIVI F. DOMITIANI AUG. alius minor itidem obvius DOMITIA DIVI F. DOMITIANI. Scilicet eadem ratione qua hujus liberti, servi, ornatrices, aliquoties numerantur in priscis marmoribus, cum inscriptione DOMITIÆ DOMITIANI. Sequentium vero Augustarum Historiam non minus illustrant antiqui Nummi. Nervam quidem Augustum uxorem habuisse, & filium ex uxore dictum Calpurnium, ex Plinio, Dione, & Victore etiam colligit Trifanus, sed nullo idoneo fundamento. Neque enim verba Plinii de Tra-

In Cimel.
Camil. Maxim.

In Pane-
SYR:

jani adoptione loquentis id arguunt, *Itaque, inquit, adoptatus es, non ut prius alius atque alius in Uxoris gratiam. Adscivit enim te filium non Vitricus sed Princeps.* quæ nihil aliud quam diversam Trajani, & Tiberii puta vel Neronis, adoptionem probant: quorum ille à Nerva patriæ caritate, hi à Vitricis Augusto & Claudio in uxoribus gratiam sunt adoptati. Dio vero nihil aliud tradit, nisi Nervæ Trajanum & quidem Hispanum adoptanti conjunctos non defuisse. Neque de filio siluisset, ut quem celebrat Nervæ in patriam caritatem, magis adhuc conspicuam redderet. Victorem autem, quem testem obiter hic appellat Trifstanus, non intellexit: ita enim ille, *Calpurnium Crassum promissis ingentibus animos militum prestantem detectum confessumque Tarentum cum uxore removit, patribus lenitatem ejus increpantibus.* Plana hæc de Calpurnio & ejusdem uxore à Nerva relegatis, ob crimen majestatis; ex quibus tamen uxorem ipsius Nervæ & filium Calpurnium commentus est Trifstanus, parum certe probabili conjectura. At vero verisimilius quis ignotum ex auctoribus Nervæ matrimonium colligat ex ejus Nummo Mediceo, in quo caput muliebre ornatum diademate cum inscr. IMP. NERVA CÆS. AUG. in averfa Glóbus cum temone: ni tamen insolitus apud Romanos illis temporibus usus Diadematis, ad Deam aliquam, puta Junonem, eundem Nummum referendum potius arguat. Trajani vero non solum uxorem PLOTINAM, sed insuper (sicut ante obiter indicatum) MARCIANAM sororem, & Filiam ejusdem MATIDIAM, AUGUSTAS ex Nummis & Lapidibus renuntiatis, discimus. Ex his etiam DIVAM Marcianam arguunt nummi Filie inscripti, MATIDIÆ AUG. DIVÆ MARCIANÆ, & singularis quidam Mediceus, in quo legitur
DI-

DIVA AUGUSTA MARCIANNA, cum gemino
 N & cum Aquila: præterea in averfa parte ac inscr.
 CONSECRATIO. S. C. cujus etiam index alius e-
 jusdem Divæ nummus, cum figura in curru quem duo ^{In Gaza}
 Elephantes trahunt. Soror vero Matidiæ SABINA, ^{Regin.}
 infausta Conjux Hadriani, cum in vulgatis nummis, ^{Christin.}
 tum in rarissimo Farnesiano una cum Antino mariti
 catamito depicta occurrit. FAUSTINAS vero, Ma-
 trem & Filiam non trita solum & obvia passim numif-
 mata, sed rariora etiam nonnulla exhibent. Et Matris
 quidem FAUSTINÆ nummi, Antonini Pii conju-
 gis, plerique post mortem ejus percussi cum solitis con-
 fecrationis symbolis ac nominibus. Quo spectant etiam
 insignes, quamquam jam vulgati antiquariis nummi,
 in quibus plures figuræ cum puellis occurrunt, Fausti-
 na vero subfello insidens, & inscr. PUELLÆ FAU-
 STINIANÆ; quæ nempe inde nomen nactæ ut li-
 quet ex Capitolino, quod in honorem mortuæ con-
 jugis alimenta iis è publico ex Pii jussu decreta sint.

Tales vero alimentarios pueros ac puellas ad frumen-
 tationem primum admissos à Trajano, gratia ætatis iif-
 dem facta, liquet ex Plinii Panegyrico, ut jam vide-
 runt viri docti. Unus vero aut alter nummus hujus Au-
 gustæ occurrit signatus eadem viva inter nummos Me-
 diceos, cum inscr. CONCORDIA AUG. Quo re-
 ferendus etiam præclarus quidam nummus, in quo plu-
 res Sabinæ cum parvulis depinguntur intervenientes
 Sabinorum & Romanorum pugnæ; cujus nummi noti-
 tiam

tiam mole & raritate inter paucos insignis, Cl. Gottifredi acceptam fero. Eidem Faustinae adhuc superstiti adscribendus alius nummus è maximorum itidem genere, hinc cum inscr. **FAUSTINA AVG. ANTONINI AVG.** illinc cum Cybele vel Faustina habitu Cybeles Leone vecta, cujus hic depicti gratiam incomparabili Reginae habiturus est Lector.

In Gaza
Christinae
Augustae.

De Cultu.

Geminam omnino huic Nummo & præclaram quidem statuam observabam nuper in Villa Pamphiliana. De Galero autem illo, seu operculo Verticis, quod præferunt passim Faustinae hujus nummi, audiendus est Tertullianus, cui facem iidem commodant. *Alia gestunt in cincinno coercere, alia ut vagi & volucres elaborantur, non bona simplicitate. Affigitis præterea nescio quas enormitates capillorum, nunc in GALERI modum, quasi vaginam capitis, & OPERCULUM VERTICIS, nunc in cervicem retro suggestum.* Ad **FAUSTINAM** vero Filiam spectat alius Nummus Regiæ ejusdem Gazæ, in quo eadem Cybele occurrit inter duos Leones sedens, una manu tympanum, altera gestans papaveram.

Fre-

Frequenter nempe sub habitu hujus Deum Matris depictæ id genus Augustæ; unde ejusdem Faustinae puerperium, sub puerperii Cybeles effigie adumbratum videas in nummo Cl. Seguini. Ita haud dissimilis adlato modo Faustinae Nummo alter Filiaejusdem LUCILLÆ L. Veri conjugis, cum Cybele sedente itidem inter duos Leones: nisi quod Papaverum loco Pinus ramum gesser, eidemque adster Atys cum pileo Phrygio.

Ad Lucillæ hujus Matrem Faustina pertinet, ut obiter hoc addam, alter ejusdem Nummus à Tristano adlatus cum inscr. ΦΑΥΣΤΕΙΝΑ ΚΕΒΑΚΤΗΤΕΒ. Tom. I. ΚΕΒ. ΘΥΡΑΤΗΡ, sed quem aliud agens procul dubio pag. 593. vertit, *Faustina Augusta Pii Augusti Coniux*, & ita perperam

K k k k ram

ram ad Matrem, non ad Filiam refert. Nec Commodi solum Uxorem CRISPINAM Dianæ habitu, sed & ejusdem pellicem MARCIAM Palladis aut Amazonis instar depictam exhibent præclari itidem Nummi. De hac postrema Lampridius, *Commodus Amazonius Marciam Concubinam in Amazone pictam diligebat*. Pertinacis conjux TITIANA Antiquariis hæctenus ex Nummis ignota; licet in nummo quodam Mediceo spectetur, in cujus averfa parte Navis cum velo. Neque enim silendum, haud immerito suspectum eundem fuisse erudito illius Gazæ Custodi Petro Fittonio, quasi Crispinæ caput in anteriori parte referret. Equidem ut alia mittam, Pertinacem certe uxorem Augustam dicei noluisse tradit Dio, quamquam aliunde sciamus hoc nomen eadem die utrique conjugum delatum. At Successoris ejusdem Didii Juliani duas AUGUSTAS nuncupatas Uxorem & Filiam, MANLIAM nempe SCANTILLAM & DIDIAM CLARAM, Nummi earundem adhuc arguunt; ut vere pateat adsertum à Spartiano; *Uxor etiam Manlia* (non ut ibi legitur *Mal- lia*) *Scantilla, & filia ejus Didia clare Augusta sunt appellata*. JULIA DOMNA Severi Conjux ex ejusdem nummis nota, & jam ex iis castigatus ab eruditis error Viri docti, qui DOMNAM ab Oppiano per syncopem, pro *Domina* dictam existimaverat. Eundem tamen erravit nuper eruditissimus editor Nicephori Bryennii, qui insuper ex hoc ipso Oppiano loco *Domina* dictas colligit Matres Augustorum. DOMNA enim proprium cognomen Syrachus Mulieris, sicut in Oriente & Ægypto frequens occurrit apud Auctores Ecclesiasticos DOMNI & DOMNÆ appellatio. Ita Isidori illius, cujus vitam describit Damascius apud Photium, uxor *Domna* ab eodem vocatur. Unde etiam eadem

In Gaza
Christ.
Reg.

Lib. LXXIII.

Capitol. in
Pertinac.

In Did. Ju-
liano.

dem vox mihi videbatur restituenda in lege quadam de Legatis, ubi Julii Agrippæ primipilaris neptis *Julia Domina* vocatur; *quesitum est an eæ prædia extraneus hæres haberet, an vero ad Juliam dominam, qua habuit patrum Majorem Julium Agrippam, pertinerent.* Cur vero hæc *Julia* neptis hujus primipilaris, *domina* ibi appelletur, vix unquam commode explicabunt juris interpretes. Magnus quidem Cujacius in divinis Observationibus (ut non male eadē vocat illustris Thecanus) ex hoc loco, sed dubie tamen & titubanter colligebat, Mulieres olim Romanis dictas *dominas*, non respectu solum maritorum, sed etiam per se. Verum errorem vulgatæ lectionis melius detexisset, pro qua *Juliam Domnam*, legi debere quovis pignore contenderem. Et hæc quidem continuo notaveram, dum forte Cujacii observationes versarem, quum animadverti postea idem jam de hac *Julia domina* in *Domnam* transferenda, duobus eruditissimis viris subolevisse, Guidoni nempe Pancirollo, in libris Variarum, & novissime Ægidio Menagio in Amœnitatibus Juris. Diversa autem DOMNI apud Anastasium aliosque cœvos Scriptores ratio; qui hoc nomen Cæsaribus aut Ecclesiarum Antistitibus, ut dignitatis titulum vulgo solent tribuere. Male vero eadē Julia Severi pro Julia Domna, JULIA DOMINA legitur in Veteri lapide apud Gruterum. A *Domna* vero factum etiam *Domnica*, quo nomine Valentis uxor vocatur apud Socratem. Nec minus quis ex eisdem JULIÆ nummis colligat, eam perperam ab Eutropio, Spartiano, Eusebio, & Orosio, Novercam Caracallæ, & præterea ejusdem Uxorem, non autem Matrem statui, quod utique apud Varnos minus inolitum accidisset, quibus novercam uxorem ducere lege concessum tradit Procopius. Certe præter potiore

L. pater. 38.
§. 4. D. de legat. 3.

L. III. c. 18.

Thes.
CCLXVII.Hist. Eccl.
l. IV. c. 26.Bell. Goth.
l. IV. c. 20.

Kkkk 2

hic

hic longe Oppiani, Herodiani, & Dionis coævorum
Scriptorum auctoritatem, MATER AUGG. Caracallæ
nempe & Getæ vocatur sine ullo discrimine, &
manifestius adhuc Mater hujus Caracallæ in priscis
nummorum monumentis. Unde occurrit ejusdem
JULIÆ mentio in veteri lapide, qui Scaligero aliisque
eruditis crucem fixit,

I. O. M. ET.

IVNONI REGINÆ

PRO SAL. IMP. M. AVR. ANTONINI

PII AVG. ET IVLIÆ AVG. MATRIS

AVG. M. VLP. MUCIANVS

MIL. LEG. XIII. GEM.

HOROLOGIAR. TEMPLVM

A SOLO DE SVO EX VOTO

FECIT

FALCONE ET CLARO COSS.

Neque enim alia hæc Julia Mater Augusti, nisi eadem
hæc Mater Caracallæ, qui *M. Aurelius Antoninus Pius*
passim in Nummis & lapidibus antiquis vocatur. Un-
de accedere non possum doctissimo Reinesio, qui ob
repertam sibi in Nummis Juliam Soæmiam Matrem E-
lagabali non parum sibi gratulatus, ad eandem conti-
nuo lapidem hunc refert. Neque enim hanc Juliam si-
ne adjuncto SOÆMIÆ cognomine in priscis monu-
mentis dictam reperies; quum Julia Severi in iisdem
passim JULIA PIA, JULIA AUGUSTA descri-
batur; ut mittam geminam cum hoc marmore alio-
rum auctoritatem, in quibus iisdem verbis hanc JU-
LIAM MATREM AUG. h. c. Caracallæ vocari vi-
deas. De Consulibus, qui Scaligerum hic turbarunt,
res

res facile componi potest; si non pro ordinariis, sed pro suffectis habeantur: ut alias idem eruditissimus Reinesius recte observavit. Eiusdem vero Caracallæ Uxor **PLAUTILLA**, cum in Nummis vulgaribus, tum in altero Græco apud Tristinum, cum prænomine **FULVIÆ** spectatur. Eam itidem exhibent duo insignes mole & raritate Nummi, alter Tarsi percussus, ^{In Cimel. Reg. Christi.} hinc cum capite Plautillæ, illinc cum eadem Augusta & conjugè Caracalla dextram jungentibus, ac inscr. **ΑΔΡ. ΓΕΥΗΡΙΑΝΗC ΤΑΡCΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩC**: alter Caracallæ & Plautillæ capita repræsentans, cum inscr. **Μ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC**, infra **ΠΛΑΥΤΙΑΛΑ**, in altera parte vero nudam Venerem cum Vase & inscr. **ΚΝΙΔΙΩΝ**. Quem præclarum Nummum, qui celebrem illam Cnidiam Venerem nobis adhuc hodie ante oculos ponit, versabam haud ita pridem inter illustria Cimelia Regiæ Gallorum Gazæ. Elagabali autem Mater paullo ante commemorata Julia **SOÆMIAS**; & tres eiusdem Uxores, **JULIA PAULLA**, **JULIA AQUILIA**, **ANNIA FAUSTINA** in selectis numismatibus etiamnum prostant. Posterioris vero nomen ex iisdem solum discimus, quam à Commodogenus derivasse tradit Herodianus, Dio vero M. Aurelii neptem vocat. Alias Annii cujusdam Fausti, delatoris sub Nerone insignis, meminit Tacitus, à quo stem- ^{Hist. II. 103} ma hujus Annix Faustinx videretur arcessendum. Male vero eadem à Tristano prior Elagabali conjux statuitur; quum & Herodiano tertia diserte adnumeretur, ^{Lib. IV.} & eadè mariti Pomponii Bassi quæsitus illius nuptias, sed non primas, Dio auctor sit. ^{Lib. LXXIX.} Duas vero priores Augusti illius Conjuges, prænomen **JULIÆ** gestasse, non aliunde rursus quam ex earundem Nummis percipimus; quarum altera **CORNELIA PAULA**, alte-

ra sine alio prænominē, AQUILIA SEVERA Dionii vocatur. Unde etiam adsequimur, frequenter id receptum ea maxime ætate, ut Augustarum nomina mutarentur, aut ornarentur alterius prænominis additione. Hanc vero nominum in Augustis id genus mutationem maxime fieri solitam videas, ubi turpia illa videbantur aut ominosa, ut de Euphemia Justini Imperatoris Conjuge notat Procopius, quæ antea Lupicina vocabatur; unde, inquit, ἐπεὶ ξὼ τῶ ὀνόματι τῆ ἀντιῆς ἰδίῳ ἄπε κατὰ γέλῳ ὄντι ἐς Παλάτιον ἦλθεν, ἀλλ' εὐφημία Ἰπικληθείου: neque cum proprio nomine, quod ludibrio opproterium videbatur, in Palatium venit, sed Euphemia appellata. Haud aliter nempe ac auspicata id genus nomina, aut in sponsi & sponsæ deductione, ac admissione Vestalium apud Romanos; aut in dedicatione Templorum, juxta illud Taciti in restituendo Capitolio, *Ingressi milites, quibus fausta nomina*, aut alias pro male ominatis Urbium nominibus quærita nonnunquam reperias; nempe, quod ait alibi Procopius, πῶ δὲ τῶ περὶ ὀνόματι ἀφ' εὐφρονος ελασφημίαν. More utique hominum consueto, quo, sicut rursus alio loco vere observat idem Auctor, magis vocabula turpia, quam res ipsas solent amoliri. Exemplum cæteroquin mutati aut adsumpti alterius nominis dederat jam olim LIVIA, cui primæ cognomen AUGUSTÆ cum pronomine JULIÆ concessum videmus. Hinc postea frequens istud evasit sequentium Augustarum, ut JULIÆ DRUSILLÆ, JULIÆ AGRIPPINÆ, JULIÆ TITI, & in JULIA PIA Severi Conjuge renovatum; quod nomen eandem è familia Juliorum traxisse observat doctissimus Reinesius. Ab ea certe translatum ad Augustas & Gentiles eorundem temporum, JULIAM MÆSAM hujus Sororem ac Aviam duorum Augustorum

In Ar. an.
Histo c.

Hist. iv. 53.

Bell. Goth.
l. i. c. 15.

Bell. Goth.
l. iv. c. 15.

rum JULIAM SOÆMIAM Elagabali, & JULIAM MAMMÆAM Alexandri Severi Matres, ac earum exemplo ad utramque illam Elagabali Conjugem, JULIAM PAULAM & JULIAM AQUILIAM: ita ut eadem atate Augusti ANTONINI, Augustæ vero JULIÆ vulgo dicerentur. Neque tamen octo JULIAS intra Severi & Alexandri tempora, ut existimabat vir longe eruditissimus, sed sex tantum reperias modo commemoratas, Severi nempe Conjugem eandemque Matrem Caracallæ, Sororem ejus Aviam duorum Augustorum Elagabali & Alexandri, Matres utriusque, & duas prioris Uxores. Neque enim aut tertia uxor Elagabali ANNIA FAUSTINA, dicta JULIA, ut patet ex ejus Nummis, & ideo, ut existimo, quod stirpem & clarum nomen duarum Augustarum jam aliunde ad mariti nuptias adferret, neque etiam ulla Julia Alexandri Severi conjux occurrit in prisca monumentis. Alia nempe illi in iisdem tribuitur; ab antiquariis vulgo alteri elocata, SALLUSTIA BARBIA ORBIANA, quæ ut frequenter sine mariti effigie, ita occurrit in rarissimo nummo ejusdem Alexandri. Eum enim à se in-

In Cimel.
Card.
Buon-
comp.

spèctum significavit mihi aliquoties princeps apud vos antiquariorum Fr. Gottofredi, in anteriori parte referentem Alexandrum Severum, in altera hanc Sallustiam Orbianam. Unde illius nummi auctoritate, hæc non Trajani Decii, ut vulgo antiquariis persuasum, sed ejusdem Alexandri uxor esset statuenda. Quod ipsum confirmare videntur alii Nummi ejusdem SALLUSTIÆ, in quibus illa cum conjuge depicta manus eidem tradens, ac inscr. CONCORDIA AUGUSTORUM; quorum ille Alexandrum Severum potius quam Decium referre videtur. Turbat aliquantum inscriptio marmoris;

G.N.Æ.Æ.

GNÆÆ

SEIÆ HEREN

NIÆ SALLVS

TIÆ BARBIÆ

ORBIANÆ AVG.

CONIVGI DOMINI

NOSTRI AVG.

VALENTINI VE

TERANI ET

VETERES.

in qua ea DOMINI NOSTRI appellatio ad Decii magis quam hujus Alexandri tempora videtur referenda. Quibus addi potest Nummi à Trifano adlati auctoritas, in quo hinc Hostilianus Decii filius aut gener potius, hinc SALLUSTIA BARBIA ORBIANA; sive eadem cum hac Sallustia, sive filia illius; ut credidit Trifanus, statuatur. Adeo ut vel alterutrum fateri oporteat, aut duas cum his nominibus floruisse Augustas, alteram Alexandri Severi, alteram Decii conjugem, quod minus equidem verisimile; aut de fide horum nummorum eundem ulterius in consilium. Cæterum aliam eidem Alexandro uxorem tribuit Lampridius, nomine MEMMIAM, quam & MEMMIAM SULPICIAM, nescio cujus nummi fide protulit Goltzius. Maximini etiam Conjux sed tacito nomine ab Appiano, Marcellino & Zonara refertur, quorum iste eandem à truculento marito interfectam narrat. Ea vero vulgo statuitur ab antiquariis, non Calpurnia quædam cum doctissimo Camerario, sed quæ in veteri numismate occurrit appellata DIVA PAULINA, & in averfa parte cum Consecrationis nomine ac symbolis. Ut verum tamen fatear, levibus aut nullis potius conjecturis id hætenus nititur, quum id neque ex Nummi inscri-

inſcriptione aut aliis Veterum monumentis liceat hodie colligere. Immo obſtare potius videntur mea ſententia illa conſecrationis ſymbola : quem honorem Tyranni conjugii & hoſti Senatus ab eodem Senatu habitum parum videtur mihi veriſimile. Nequidquam enim Triſtanus illum tuetur exemplo Poppææ & Sabinae Hadriani, quæ quamquam à maritis interfectæ, eorum tamen opera fuerunt conſecratæ. Neque enim eadem Maximini ratio, cujus & ferocius adhuc ingenium, & breve ac procul ab Urbis conſpectu imperium, & cum perpetua Senatus diſſenſione conjunctum, & inſenſi denique poſt mortem ſucceſſores. Notum alias etiam ſub Cæſarum imperio penes Senatum fuiſſe conſecrandi facultatem ; adeo ut difficulter honorem illum Hadriano mortuo extorſiſſe legatur Antoninus Pius. ^{Capitol. ia} Mitto leviores adhuc ejuſdem Triſtani conjecturas, ^{Pio.} qui modo JULIAM PAULINAM dictam eandem fingit pro arbitrio, & modo Julii Pauli Jurisconſulti, modo Pontii cujuſdam Paulini filiam, modo eandem credit cujus mentio in lege quadam de Legatis, *Paulina filia mea legatum*. Hæc enim omnia tam incerta quam incertiſſima. Si aliquis conjecturæ hic locus, & Nummi elegantia pateretur, ad PAULINAM, Hadriani ſororem magis placeret eandem referre, de qua exſtat nobilis adhuc inſcriptio. Id vero poſtea Occoni in prioribus ejus curis placuiſſe animadverti, qui dein motus Panvini & aliorum auctoritate, dubius tamen in vulgatam ſententiam conceſſit. Inſcriptio autem talis,

DOMINA
PAVLINÆ SO.....
IMP. CÆSAR.
TRAIANI HADR.
AVG.
FVNDA.
DD.

LIII

Huic

Huic enim recenti Marcianæ fororis Trajani exemplo, idem Consecrationis honos à Senatu haberi potuit. Verum obstat, ut innui, Nummi illius *DIVÆ* rudior pro Hadriani ætate figura & adspæctus, tum forte Excerptorum Dionis auctoritas, in quibus sugillatus legitur Hadrianus, quod consecrationis honorem Antinoo catamito, non autem Paulinæ Sorori deferri curasset. Adfert ceteroquin eundem Paulinæ Nummum Pyrrhus Ligorius in opere inedito, quem eidem Hadriani modo Matri modo Sorori vindicat, ita tamen ut in eo *DIVA PAULA*, non *PAULINA* legatur, sicut vocari tamen agnoscit in Inscriptione Fundana. Id vero ideo factum existimat, quod consecrantes eandem Paulinam Romani, nomen diminutivum ei ademerint: quæ mira certe visa mihi observatio, & juxta quam non *FAUSTINÆ*, *CRISPINÆ* sed *FAUSTÆ* aut *CRISPÆ* vocari debuissent Augustæ post mortem sideribus receptæ. Sed nullus conjecturæ hic locus, cum *DIVA PAULINA*, non *PAULA* diserte legatur in illius Nummis, ac præter alios in quodam insigni Regiæ Gazæ Christianæ, in quo figura cum velo & face bigis vecta ac inscr. *CONSECRATIO*. Notior ex iisdem Nummis Gordiani Conjunx *FURIA SABINA TRANQUILLINA*, sicut vulgo ab Antiquariis describitur, quæ tamen non *SABINA*, sed *SABINIA* vocatur in præclaris neque obviis nummis qui integrum hoc nomen representant. Tales duos æreos ac argenteos videbam haud ita pridem in illustribus Lutetiæ Cimeliarchiis, cum inscr. *SABINIA TRANQUILLINA AUG.* ac alium insuper Græcum ejusdem Augustæ nummum è maximorum genere, *CABEINIA TPANKYIA AINA*. Quibus utique suffragatur inscr. antiqua, quam in Hispania repertam suis ad Concilium

Pag. 754.

In Mf. Reginae Christianæ.

Apud Ill. Colbertum & P. Sevinum.

Apud P. Sevinum.

lium Illiberitanum commentationibus inferentem vides Cl. Mendosam, FURIAE SABINIAE TRANQUILLINÆ. Idem fatum experta Philippi Uxor OTACILIA, quæ vulgo traditur Antiquariis MARCIA OTACILLA, & quam pejus adhuc in *Optatillam* vertebat nuper vir doctissimus. OTACILIA enim dicta eadem, non OTACILLA, ut diserte priorem illam scripturam exhibet Nummus æreus in Museo Cl. Seguini inscriptus MARCIA OTACILIA SEVERA AUG. & alius insuper Græcus, in quo itidem OTAKIAIA legitur. Frequentes utique in Lapidibus antiquis *Otaciae*, cujus Gentis apud Romanos notæ Livius insuper, Suetonius, aliique meminere, ac præterea Eusebius in Chronico ex versione Hieronymi, ubi *Vultacilius Plotus* corrupte pro *Otacilius Piletus* legitur, sicut erudite ex Tranquillo monuit litterarum decus Jos. Scaliger. Hæc autem Otacia Augusta cum in pluribus Nummis obvia, percussis celebritate ludorum sæcularium, tum in præclaro Farnesiano, cum inscr. SÆCULUM FRUGIFERUM. Cognomen autem SEVERÆ eidem tribuunt cum alii nummi, tum insignis Græcus Mediceus, Μ. ΔΤ. ΓΕΟΥΡΑ CEM. CEB. De Trajani Decii, quæ vulgo hæctenus creditur, uxore, SALLUSTIA BARBIA ORBIANA, modo vidimus eandem præclari Nummi fide Alexandro Severo adjudicari. Alteram etiam ejusdem filiam eruit Tristanus cum inscr. SALLUSTIA HERENNIA BARBIA ORBIANA, quam Hostiliani conjugem credit, ni potius eadem cum matre sit statuenda. Sic alia rursus in Nummis occurrit HERENNIA ETRUSCILLA, quæ Decii filia, Herenni Etrusci soror & uxor Volufiani, vulgo antiquariis statuitur. Turbat hic tamen Onufrius, qui eandem Hostiliani Con-

jugem censet, & firmat etiam Nummi auctoritate, in quo hinc Hostilianus scilicet, illinc Herennia Etruscilla describuntur. Atqui labat tota Nummi illius, ut ab eo traditur, fides, in quo diversa Hostiliani & Etrusci nomina confundit. Neque enim Etruscus tulit nomen Hostilii, neque Hostilianus Etrusci, quæ omnia mire ibi permiscet Onufrius, dum eadem Nummorum auctoritate vult confirmare. Alias ut fateor nihil obstare video, quin hæc Herennia æque Hostiliani ac Volusiani uxor censeatur. Nec solum nota ex iisdem Nummorum monumentis, aut Valeriani Patris MARINIANA, aut Galieni Filii SALONINA, sed & Fratris Valeriani Junioris uxor CORNELIA SUPERA à Tristano ex rarissimo nummo primum producta, & cui geminum audio exstare in Cimeliarchio Archiducis Leopoldi, nunc Cæsareo. Rarum autem SALONINÆ Gallieni cognomen CHRYSOGONES, ex nummo Græco adtulit idem Tristanus, inscripto scilicet ΚΑΛΩΝ ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ qua de re cum videat Lector. Occurrit ejusdem mentio in Nummo Augustæ Reginae à Metropolitanis in Ionia percussio, sed in quo pro ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ, sicut exhibet Tristanus, ΚΡΗΣΟΓΙΝΗ legebant diligentes antiquarii. Eadem felicitate productæ è Nummis *Tyrannæ* vel *Tyrannides*, sicut eas vocat alicubi Pollio, JULIA DONATA, Uxor Postumi, & VICTORIA Mater Victorini cum inscr. MATER CASTRORUM, quemadmodum eidem Pollioni vocatur. Altera etiam Heroïna ZENOBIA AUGUSTA occurrit in uno aut altero Græco nummo quantivis pretii, cum adjuncto SEPTIMIÆ nomine, nempe qualem habuit Cl. Patinus noster СЕПТ. ΖΗΝΟΒΙΑ СЕΒ.

Alios.

Alios itidem videas apud Cl. Seguinum cum integro Septimiæ nomine ΣΕΠΤΙΜΙΑ ΖΗΝΟΒΙΑ ΣΕΒ. & Spei typo in averfa parte. Ita ut inde liqueat, non filiorum illam solum, quod Vopiscus tradit, sed proprio etiam nomine imperii insignia suscepisse. **PROBI** etiam Uxorem aliunde ignotam Strada jam olim ex Nummo argenteo protulit, in quo conjuncta Probi & Conjugis capita, præterito tamen hujus nomine. Talem æreum maximum exquisitæ raritatis notavi aliquando in Museo Augustæ Reginae, cujus ectypum inde depromptum juvabit hic quoque divulgare.

Unde vero dictam eandem **JULIAM PROCLAM** hauserit Strada & ex eodem Trifstanus, fateor me juxta ignarissimos scire. Hujus equidem Juliae Proclæ pulcherrimum nummum protulit in lucem Cl. Seguinus, percussum à Mytilenæis & inscriptum **ΙΟΥ. ΠΡΟΚΛΑΝ ΗΡΩΙΑΔΑ**. Quænam vero fuerit hæc Heroïna frustra diu à se quæsitum tradit idem vir elegantis judicii ac industriæ. Illud certe extra dubium nummum in-

LIII 3

spi-

spicienti, esse cum Probi ætate haud paullo superiorum, & circa Antoninorum tempora signatum, ut placere memini Cl. Gottofredi. Eam vero, quæcunque tandem fuerit, cœlestes honores consequutam docet adscriptum ΗΡΩΙΔΑΣ nomen, pro quo & Ηρωίνας & Ηρωίδας etiam dixerunt Græci. Apollonius Rhodius,

Lib. IV.

Ηρωίνας Λιβύης τμήσοι,

Heroïde Libyæ vindices, ubi notat ex Herodiano Græcus Scholiastes, Ηρωίνας contracte pro Ηρωίνας nuncupatas. Ηρωίνας autem vocat Julianus in Cæsaribus, agens de Faustina à Marco conjugæ consecrata, Ηρωίνας ἀνέγαγεν. *Heroïda* vero juxta superiorem Nummum dixit etiam Ovidius,

Trist. lib. I.
El. 5.

Prima locum sanctas Heroïdas inter haberes.

Ipsa autem Aureliani SEVERINA in rarioribus quibusdam Nummis ULPIÆ nomine addito, Diocletiani Filia GALERIA VALERIA Maximiani uxor; & Maxentii MAGNIA URBICA (non ut apud Occonem MAGNENTIA URBICA) Augustarum etiam seriem implent. At Constantini sanctius Matris nomen, in præclaro nummo Leonardi Agostini, celebris in Urbe antiquarii occurrit. FL. JUL. HELENA. AUG. Unde *Flaviam Juliam* dictam eandem, sicut ex veteri inscriptione discimus, repetito è veteri more JULIÆ nomine Augustis olim familiari. A Filio vero Constantino hanc AUGUSTÆ appellationem sortitam, nummosque cum eadem signatos tradentem novimus Eusebium ac Sozomenum. Hinc de eadem Sulpitius Severus, *namque HELENA, Mater Principis Constantini, que AUGUSTA cum filio conregnabat.* Infaustam vero Constantini conjugem, non FAUSTAM solum, sed FLAVIAM etiam & MAXIMAM dictam adsequimur ex sequente Nummo,

mo, in quo cum duobus liberis eadem depingitur.

In Cimel.
Reg.
Christ.

Sic alteram hujus Constantini uxorem THEODORAM, Maximiani Herculei filiam, FLAVIAM MAXIMAM dictam itidem videas in antiquis illius Nummis, nempe FL. MAX. THEODORA AUG. seu ut præfert sequens... MAXIMA THEODORA AUG. cum muliere infantem lactente in averfa parte ac inscr. PIETAS ROMANA.

Unde liquet, illa FLAVIÆ MAXIMÆ nomina communicata fuiffe à Constantino cum conjugibus, quum ipse FLAVIUS MAXIMUS CONSTANTINUS diceretur. Eutropius vero & Orosius hanc Theodoram Patri Constantio uxorem tribuunt, ex qua sex filios fratres Constantini dicunt eum suscepiffe. Sed non novum illud scimus in historicis illorum temporum, ut Maximianum cum Maximino, Constantium eum Constantino non femel confuderint. Ita mitto hic aut supra jam indicatam Constantini filiam & Hannibaliani prius, dein Galli conjugem, celebrem in prificis

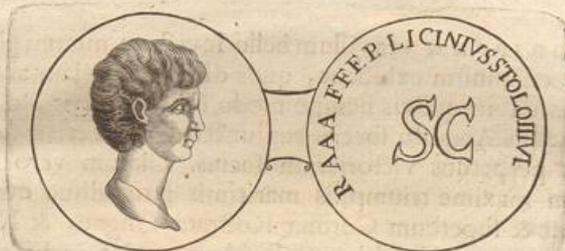
scis annalibus, cujus verum nomen ex Nummis demum
 eruitur FL. JUL. CONSTANTINA AUG. quæ Philo-
 storgio lucem commodant, qui eam à Patre Constanti-
 no ornatam diademate & Augustam renuntiatam tra-
 dit. De Gallo enim ejusdem conjugæ verba faciens, ait,
 Καίτοις πᾶν δὲ ΑΥΓΟΥΣΤΗΣ ἀνῆρ καὶ γὰρ αὐτῇ παρέδωκεν
 τὸ δέδειγμένον τὸ ἀξίωμα. *Cæsar quum esset & AUGUSTÆ*
maritus; ipsa enim à Patre hoc dignitatis nomen consequuta
fuerat. Ut agmen jam hic claudam, in monumentis id
genus consignatæ neque passim obviæ, aut magni Theo-
dosi Conjuges ÆLIA FLACCILLA & GALLA
PLACIDIA; aut Leonis ÆLIA VERINA in num-
mo aureo Cl. Seguini mihi inspecta, & cui geminum
habet Cæsareum Cimeliarchium; aut Valentiniani III.
foror, HONORIA in singulari nummo aureo Regiæ
Gallorum Gazæ; aut Justinii EUPHEMIA, cujus au-
reum itidem Nummum tractare nuper mihi licuit in
eadem Gallorum Metropoli recenter eo adlatum, nec
visum antea eruditibus ibidem antiquariis; aut Justiniani
THEODORA, aut Phocæ denique LEONTIA.

Hist. Ec-
 cl. l. IV.
 c. 28.

3.
 Ad alias
 Cæsarium
 Necessitudi-
 nes.

Accedunt præterea in eadem veterum Numisma-
 tum congerie aliæ adhuc AUGUSTORUM necessitu-
 dines, quas natura aut subsidiaria ejus adoptio Cæsa-
 rum familiæ inseruit. Equidem plures id genus cum
 vulgati jam diligentibus Antiquariis, tum rariores
 quidam Nummi adhuc repræsentant, ut ad supple-
 mentum ac integritatem Historiæ Augustæ non parum
 inde accedat præsidii. Præcipua certe AUGUSTÆ do-
 mus subsidia vel ornamenta continuo se hic offerunt,
 gener AGRIPPA, CAIUS & LUCIUS Nepotes
 & adoptione Filii, DRUSUS privignus, GERMANI-
 cus pronepos, hujus liberi NERO ac DRUSUS, Ti-
 berii DRUSUS ac gemini ex eodem Nepotes, deni-
 que,

que, *Hic Caesar & omnis Iuli Progenies.* MARCELLUM
 quinetiam, breves illos ac infaustos Quiritium amores
 nummus quidam Mediceus arguere nonnullis videba-
 tur, in quo hinc egregius forma juvenis, illinc S. C.
 nota occurrit cum insc. P. LICINIUS STOLO
 III-VIR AAA FFF. cui geminum nuper videbam
 apud Cl. Seguinum. Quamquam in eo Nummo juve-
 nis Augusti potius quam Marcelli signatos vultus alii
 existiment, de quo ut judicet peritus talium Lector,
 eundem hic conspiciendum damus.

Ejusdem certe Marcelli effigiem ex gemma veteri de-
 pictam videas apud Urfinum ac Trifanum; ne quem
 terris tantum fata ostenderunt, posteris eadem omni-
 no illum invidisse conqueramur. Mitto nobile iisdem
 temporibus par fratrum, duos nempe M. Antonii fi-
 lios M. ANTONIUM è Fulvia & ALEXANDRUM
 è Cleopatra genitos, quos è duobus rarissimis Nummis
 protulere duo insignes Gallorum Antiquarii comme-
 moratus modo Trifanus ac Seguinus; aut ortum ex
 ejusdem Antonii & Cleopatræ progenie JUBAM, huic
 memoriæ itidem insertum. Haud vero ita liquidum,
 quid de cætypo sequentis Nummi statuendum sit, qui
 incredibilis venustatis visitur in Gaza Palatina, quam-
 quam è veteri Gemma expressus nonnullis videatur; &

M m m m

quo

quo alii CÆSARIONEM Julii & Cleopatæ filium, alii ANTINOUM, de quo mox in sequentibus, alii quem volunt aut fingunt (apertus enim hic conjiciendi campus) signatum credidere.

AGRIPPAM vero illum bello invictum nummi plures etiamnum exhibent, quos divulgant jam antiquarii; in quibus nempe modo solus occurrit, modo cum Augusto socero conjunctus, cujus etiam fuerat perpetuus victoriarum socius. Clarum vero illum maxime triumphis maritimis satis adhuc evincunt & superbum Coronæ Rostratæ insigne, & Neptunus cum Delphino ac Tridente vulgo in iisdem Nummis obvius. Rarior quidam nummus Mediceus, in quo caput ejusdem sine corona illa navali, & in averfa Tropæum depingitur cum clypeis & infer. HERENNIO PRÆT. quæ rursus splendida sunt victoriarum hujus Agrippæ monumenta. Manilius certe eundem adscribit viris fortibus in cælum receptis,

Lib. 1.

Et Cato Fortuna victor. Matrisque sub armis

Miles AGRIPPA suæ,

quem locum non adsequutus est vir incomparabilis, qui proinde legendum in eodem credidit, *Matrisque sub armis Miles Agrippa sui.* Dicitur nempe hic *Miles Agrippa suæ matris sub armis*, hoc est, sensu certe haud valde recondito, Patriæ suæ seu Romæ belligerantis nondum Jano clauso. Ne quis hic socrum Octaviam defi-

designari existimet, ut primo conjecerat idem illustris
interpres, sub qua scilicet militaverit Agrippa. *Ma-*
tres nempe, ut notum, passim pro *Patria* apud utrius-
quæ linguæ auctores; ita ^a Pindarus de Thebis, ^b *Mætro*
^c *quæ*, Italia Trojanorum *antiqua mater* ^b Virgilio, Roma ^{Od. r.}
^{lthm.}
^{Æn. 111.}
^{In sec.}
^{Conf. Stil.}
^{De Pallio.}
Claudio *Mater Regumque Ducumque*, & Agrippæ
proinde inter eos Duces haud infimi; sicut etiam ratio-
ne Coloniarum, *Matres*, *Parentes*, ac *Metropoles* vulgo
nuncupatæ, quæ alias *Origines*, *Patria*, aut *Major* vel
Antiqua Patria vocabantur, & *parere* proinde eadem di-
ctæ apud Tertullianum, *Scythæ exuberant Persas*, *Phæni-*
ces in Africam eructant, *Romanos Phryges PARIUNT*. Il-
lud autem *sub armis* loquendi genus eidem Manilio fa-
miliare, & sicut de Roma bella gerente superiori loco,
ita alibi de ejus æmula,

Quondam Carthago regnum sortita SUB ARMIS, Lib. iv.
ac rursus, v. 100.

quumque ipsa SUB ARMIS L. iv. v. 37.

Pax agitur;
ac usitatum inprimis, quod hic notandum, ævo Theo-
dosiano, ad quod referunt nonnulli ætatem Manilii,
ut liquet ex Codice ejusdem nominis, *quicumque SUB*
ARMIS MILITIÆ munus Comitatus ense subierunt. Mi-
^{Theod. l.}
^{3 s. r. 1. de}
^{Decur.}
les etiam eodem ævo pro *Officiali*; quamquam & *Vel-*
leius jam olim de se præfecto castrorum, *Tiberii Caesaris*
Militem fecit, aut Curio apud Cæsarem, *Equidem me*
Caesaris Militem dici volui. Ut non mirum, si in Actis
^{Lib. 11.}
^{Bell. Civil.}
^{l. 11.}
^{Tom. 1.}
^{Concil. Ep.}
^{ad Clodov.}
Conciliorum, Avitus Viennensis Episcopus ac Sena-
tor Romanus Burgundionum Regem Clodovei Mi-
litem vocet; *Quod apud Dominum meum, suæ quidem gen-*
tis Regem, sed MILITEM vestrum obtinuisse me suggero.
Ea vero fuit Militis hujus Agrippæ apud posteros vene-
ratio, ut aliquot ejus Nummi à Tito, Domitiano, &

Trajano Caesaribus restitui meruerint; laudabili illis temporibus & inducto ab Augusto more, à quo *restitu- ti* leguntur apud Suetonium illorum ducum tituli ac honores, à quibus propagatum Romanum imperium. Cæterum eundem Agrippam videbam nuper in singulari nummo inclytæ Reginae, qui hinc Liviam & Augustum cum inscr. $\Sigma\text{E}\text{B}\text{A}\Sigma\text{T}$. seu *Augusti*, illinc $\text{A}\text{G}\text{R}\text{I}\text{P}\text{P}\text{A}\text{M}$ cum filiis $\text{C}\text{A}\text{I}\text{O}$ & $\text{L}\text{U}\text{C}\text{I}\text{O}$ representat ac epigraphen $\text{A}\text{L}\text{A}\text{B}\text{A}\text{N}\text{D}\text{E}\text{O}\text{N}$, seu Carum *Alabandensium*, qui eundem signarunt. Obvii vero iidem $\text{C}\text{A}\text{I}\text{U}\text{S}$ & $\text{L}\text{U}\text{C}\text{I}\text{U}\text{S}$ $\text{C}\text{Æ}\text{S}\text{A}\text{R}\text{E}\text{S}$ in nummo Augusti argenteo pervulgato, qui eosdem Consules designatos ac Principes Juventutis tradit. Rariores ærei ejusdem notæ, & cum iisdem honorum titulis, $\text{C}\text{Æ}\text{S}\text{A}\text{R}\text{E}\text{S}$ $\text{A}\text{U}\text{G}\text{U}\text{S}\text{T}\text{I}$ $\text{F.}\text{C}\text{O}\text{S.}\text{D.}\text{P.}\text{J}\text{U}\text{V}\text{E}\text{N}$. Singulares vero qui vel $\text{C}\text{A}\text{I}\text{I}$ solum aut $\text{L}\text{U}\text{C}\text{I}\text{I}$ capita exhibent, quales aliquot edidit Tristanus; quamquam unus non ad Caium Agrippæ filium, sed ad Caligulam referri debuit, ut ab erudito Tristani censore observatum. Mitto Augusti privignum $\text{D}\text{R}\text{U}\text{S}\text{U}\text{M}$ & filium ejus $\text{G}\text{E}\text{R}\text{M}\text{A}\text{N}\text{I}\text{C}\text{U}\text{M}$, utrumque decus Romani nominis, neque ex veterum numismatum tractatione ignotum. Drusi etiam restitutos à Tito Nummos aliquot, juxta morem paullo ante indicatum, ad servat Gaza Medicea, & unum quidem inscriptum $\text{I}\text{M}\text{P.}\text{T.}\text{C}\text{Æ}\text{S.}\text{V}\text{E}\text{S}\text{P.}\text{F.}\text{A}\text{U}\text{G.}\text{P.}\text{M.}\text{T}\text{R.}\text{P.}\text{P}\text{P.}\text{C}\text{O}\text{S.}\text{V}\text{I}\text{I}\text{I.}\text{R}\text{E}\text{S}\text{T}\text{I}\text{T}\text{U}$. Duos autem è Germanici liberis $\text{N}\text{E}\text{R}\text{O}\text{N}\text{E}\text{M}$ ac $\text{D}\text{R}\text{U}\text{S}\text{U}\text{M}$ exhibet singularis Nummus laudati aliquoties Cimeliarchii, unde sequens ectypum sumus nacti, cujus pars anterior Tiberium signat cum inscriptione $\text{C}\text{Æ}\text{S}\text{A}\text{R}\text{I}\text{D}\text{I}\text{V}\text{I}\text{A}\text{U}\text{G}\text{U}\text{S}\text{T}\text{I}\text{F.}\text{A}\text{U}\text{G}\text{U}\text{S}\text{T}\text{U}\text{S}\text{P.}\text{M}$. altera autem duo capita adversa.

In-

Inscriptus ille Nummus, ut vides, NERO ET DRVSVS CÆSARES QVINO C VINC. quæ postrema videntur explicanda *Quinquennalis Caius Vincius*. Quamquam pro Vincio, (cujus gentis aliqua sed obscura in antiquis lapidibus mentio) Vinicium mallet, si per nummi scripturam liceret. Germanici quippe gener M. Vinicius, cui Juliam Germanici filiam elocavit Tiberius, & quem proinde alibi inter Cæsaris progeneros recenset Tacitus. Gentilis itaque ejus C. VINICIUS (quo nomine unus inter suffectos Consules occurrit in antiquo marmore apud Gruterum) & à quo proinde haud mirum foret hunc honorem Germanici liberis habitum, ut eosdem juxta Avum Tiberium ære signandos curaret. Idem vero QVINO seu *Quinquennalis* nummo inscriptus; quales lustris ac ludorum caussa institutos cum Romæ singulorum ferme corporum & collegiorum, tum in Colonis ac Municipiis plures existisse viderunt jam eruditi, & cujus generis *Duumviri Quinquennales*, *Quinquennales Perpetui*, *Quinquennales* etiam & *Quinquennalicia Potestate* frequenter occurrunt in lapidibus antiquis, ac inter Nummos etiam *Genitium Romanarum supra indicatos*, II-VIR QUI INTER. seu *Duumvir Quinquennalis Iterum*. Talis etiam in patria sua *Quinquennalis* existisse traditur Hadrianus, hoc est, Ἀρχὼν δεκάπεντιετῶν & Ἀρχὼς τῆν πενταετημέλειον, ut vocatur idem Magistratus in duabus Inscriptionibus

Tacit. Annal. vi. 15.

Spartianus in Hadriano.

M m m 3. Nca

Neapolitanis. *Quinquennales* alias ludos, vulgo in Principum honorem ac pro eorum salute celebrari solitos, designatos etiam videas in sequenti Nummo Postumi aureo, utpote qui per annos septem juxta Trebellium, aut decem etiam juxta Eutropium, Augusti dignitatem obtinuit. Hinc rarioris Nummi, quem vidi apud illustrissimum Colbertum, inscriptio, POSTUMUS PIUS AUG. in averfa autem parte Victoria cum clypeo sinistro pede basi insistens, ac epigraphæ, QUINQUENNALES POSTUMI AUG.

Cæteroquin occurrunt iidem Germanici liberi NERO & DRVSVS in aliis adhuc Nummis, quos duæ figuræ equestres in iisdem signant, & in quodam Mediceo Cæii fratris jussu, ut videtur, expressi cum inscr. C. CÆSAR DIVI AVGVSTI PRON. AVGVSTI P. M. TR. P. IIII. PP. At filium Tiberii DRVSVM, & ejusdem Drusi GEMELLOS virilis sexus duabus Cornucopiis inclusos, ne desit scilicet aliquis *magna de stirpe Nepotum*, conspiciendos etiam præbent antiqui Nummi. Cui ordini præterea inferendi CLAVDII Imperatoris LIBERI, qui cum duplice itidem Cornucopia signantur in præclaro Nummo Coloniae Patrensis, quem cum Mutinæ in Gaza Estensi, tum hic apud clarum Urbis Antiquarium Leonardum Agostini inspeximus. exhibet ille priori parte Claudium, altera autem sequentem iconem.

Nummi

Nummi nempe inscriptio LIBERIS AUG. COL. A A. P. seu *Liberis Augusti Colonia Augusta Aroë Patrensis*. Deductam nempe Patras ab Augusto Coloniam, & Lib. VIII. monuit jam olim Strabo, & juxta eundem evincunt plures Nummi vulgo inscripti COL. A A. PATREN. & unus etiam sub Augusto COLONIA AUGUSTA PATREN. *Aroën* vero aut *Aroam* eandem dictam antiquo conditoris nomine docet Pausanias, ut erudite jam observavit P. Seguinus. Tria autem illa capita, quæ sculptor hic minus accurate expressit, totidem Claudii liberos juxta Nummi epigraphen arguunt, virilis nempe sexus BRITANNICUM, ac muliebris ANTONIAM & OCTAVIAM, quarum illam suscepit è priori conjuge Petina. Equidem supremum illum Claudiorum sanguinem BRITANNICUM è rarissimo nummo vulgarunt jam celebres antiquarii Tristanus ac Seguinus Alabandæ in Caria signato, ac inscripto ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. Alterum ejusdem adolescentis protulerat jam olim Strada, cum epigraphæ in averfa parte, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΤΙΜΙΝΔΙΟΥ ΒΑΛΟΝΚΟ. quæ mire exercuit eruditos antiquarios, dum eandem ad lubitum refingunt, ut videre licet apud Tristanum, qui novam Tom. I. etiam commentus est, miram certe & futilibus conje- P. 199. cturis, quod dico illibenter, nixam, nempe ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙΝΕΙΟΥ ΒΑΛΟΙΟΥ; ad quam stabili-

lien-

liendam duo ignobilia Macedoniae oppida, unum Ptolemæo *Επιείς*, alterum Stephano *Βαλοίς* nomine descriptum, pro uno eodemque cum adjuncta Metropoleos dignitate secure venditat. Neque opus pluribus arguere, quam invito Apolline & sensu omni ac scriptura repugnante hæc hariolatus sit vir doctus. At veram Nummi illius epigraphen videor mihi ex ipsa Nummi scriptura, quam Strada protulit, eruere, à qua nequidquam alii longius discedunt, ut nempe ita legenda sit ac distinguenda, ΚΟ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙ ΜΙΝΔΙΟΥ ΒΑΛΟ... nempe *Corinthi Metropoleos sub Mindio Bal.* Achaiae scilicet Proconsul sub Claudio quidam Mindius, ut alibi jam indicatum ex Nummo Patrensi Mediceo. Eiusdem autem Provinciae Metropolis Corinthus, à qua signatus in honorem Claudii Britannicus, cum adscripto more consueto Proconsulis nomine, & adpicta dimidiata navi, opportuno maritimæ urbis symbolo. Ita liquida omnia & cum Nummi à Strada expressi scriptura ac insigni consona. Nisi forte quis malit per litteras illas Ν. Κ. Ο. conjunctim lectas, ut Occo easdem videtur etiam legisse, *Nicomediæ* designari, cum consueto *Metropoleos* nomine. Neque navis etiam aut Triremis abludens effigies, cujus generis exprimit sequens itidem Nicomedensium Nummus cum duabus ædiculis.

In Cimel.
Reginæ
Christinæ.

Atque

Atque ita statuendum sit, hunc Mindium temporibus Claudii, cum Achaia, quod Patrensi nummus omnino arguit, tum Bithynia, juxta superiorem nummum, Proconsulatum gessisse. Unum hic deficit, in quo haud multum equidem situm est hujus Mindii cognomen quod per vocem *Galli* forte supplendum esset, ut si conjecturæ aliquis hic locus, ΓΑΛ. pro ΒΑΛ. in eodem legendum sit. Certe *Gallus* inter Mindiorum cognomina, ut liquet ex Inscriptione veteri, M. MINDIUS M. F. GAL. Diverfus vero à duobus illis BRITANNICI Nummis, quos haecenus viderant antiquarii, alius inter præclara Regiæ Gazæ Cimelia recensendus, qui in priori parte Claudium & Agrippinam ostendat, in altera stantem ac togatum Britannicum cum inscr. ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΣ. Duos etiam VITELLI LIBEROS ad posterorum memoriam prodit nummus aureus cum inscr. LIBERI IMP. GERM. AUG. cujus ectypum imputabit lector summo illi literarum Patrono Leopoldo Cardinali Mediceo.

Thef. Græc.
21. 3.
In Gazæ
Regiæ
Christinæ.

Unde utique mirum mihi videtur, cur *ἀπαιδα* seu *sine liberis* vocet alicubi Vitellium Josephus. Ubi enim comparisonem Vitellii ac Vespasiani instituit, & dicit, inquit, ἀλλὰ μὴ ἡγεμόνῳ ἀγαθῷ τυραννὸν ἀμύσσειν, ΑΠΑΙΔΑ ἢ ἀλλὰ πατρὸς ἀπειθεῖ πατρὸς πύργῳ, Neque enim pro bono Imperatore crudelissimum Tyrannum, NULLOS autem habentem LIBEROS pro Patre optaturos Principem: ita enim postrema vertenda sunt, quamquam Παιδα pro ἀπαιδα contra apertum loci sensum legisse videatur interpret.

Bell. Jud.
l. v. c. 104

N n n n In

In eo enim discrimen inter utrumque collocat Josephus ac præferendum innuit Vespasianum, quod præter alia liberos idem haberet, sine prole autem esset Vitellius. At habuisse Vitellium utriusque sexus liberos præter indubiam auctoritatem superioris Nummi, clare haud uno loco Tacitus ac Suetonius docent, *Vitellius duxit Gáleriam Fundanam, ab hac quoque LIBEROS utriusque sexus tulit*; immo utrumque etiam superiori nummo expressum patri superstitem, ac filiam quidem, cujus nuptias Otho ambiverat, à Vespasiano successore *splendidissime maritatum*, filium autem GERMANICUM dictum, & cunctis antea fortunæ insignibus decoratum, brevi post Parentis fata à Muciano Vespasianarum Partium duce interfectum. Nisi ideo *ἀπαις* vocetur Josepho, præ Vespasiano Vitellius, quod idem filius foret *titubantia oris, prope mutus & elinguis*, ac imperio proinde parum idoneus, Vespasiano autem duo essent filii fama ac ætate florentes, iidemque signati quoque in viventis adhuc Patris nummis, LIBERI IMP. AUG. VESPAS. Alterius vero ex iis, DOMITIANI nempe filium CÆSAREM in prima infantia mortuum ac DIVIS adscriptum, arguit adhuc hodie Matris Domitiæ nummus, cum puerili effigie supra Globum inter Astra collocati, seu sideribus recepti, & infer. DIVUS CÆSAR IMP. DOMITIANI F. aut in aliis DIVI CÆSARIS MATRI. Ut liqueat certe, cur *sideris* idem filius vocetur Silio,

Sidereis juxta radiabunt tempora nati,

aut cur *Deorum parentis* Statio dicatur Domitianus. Neque vero LIBEROS solum, sed PATRES etiam quamquam privatos eadem filiorum pietas nonnunquam consecravit. L. VITELLI parentis actionem Censoriam cum nomine & dignitatis appellatione ostendat adhuc

Sueton. in
Vitellio.

Tacit. Hist.
11. 59.

Sueton. in
Vitellio.

adhuc Vitellii Imperatoris nummus, quem infra ventilabimus. TRAJANI vero PATREM in aliquot Augusti illius nummis aureis depictum videas, DIVI etiam ac PARTHICI appellatione insignem, nempe DIVUS PATER TRAJANUS, aut DIVO TRAJANO PART. AUG. PATRI; vel DIVO TRAJANO PATRI AUG.; aut ut in sequenti nummo juncta Nervæ & Trajani illius adoptione, hujus naturâ Parentis capita, cum inscr. DIVI NERVA ET TRAJANUS PAT. sicut eundem suppeditat rursus Cimeliarium Cardinalis Medicei.

Quo spectat illud Plinii, *sed & tu PATER TRAJANE, nam tu quoque si non sidera, proximam tamen sideribus obtines sedem.* HADRIANI etiam PARENTEM utrumque nummus itidem aureus servavit ad posterorum memoriam, cum addita epigraphe DIVI S PARENTIBUS. Unde jam lucem haud obscuram mutuatur, quod apud Auctorem Octaviæ legitur,

In Panegy.
Vid. Numism. Duc. Arschot.

Nero ipse DIVO Domitio genitus PATRE; ubi frustra sollicitant hunc locum eruditi, & pro ipse DIVO putant legendum *instivus*. Haud enim mirum illud, ut jam vides, aut insolitum in antiquis monumentis, ut DIVUS vocetur imperantis Neronis parens, quamquam privatus & extra Augusti fastigii societatem defunctus, cujus memoriæ maximos illum honores habuisse diserte etiam auctor est Tranquillus. Neque vero pium duntaxat in Parentes HADRIANUM, sed, quæ vesania illorum temporum, in cata-

N n n n 2 mitum

mitum etiam ANTI NOUM, luculenter certe evincunt selecta illa Nummorum monumenta, quibus ANTI NOOC ΗΡΩC vulgo inscribitur. Ηρωες nempe Græcis qui Romanis *Divi* & *Consecrati*, unde Augusto dictus apud Dionem Parens Cæsar Ηρωες Ἰδλιος, hoc est

Lib. II.

Divus Julius juxta ejus Nummos; & Caracalla militibus id procurantibus Senatusconsulto inter Ηρωας, h. e.

L. LXXVII.

Divos relatus apud eundem Dionem; & Faustinae M. Aurelii Consecratio Ηρωίνας seu *Divæ* nomine, ut supra

In Cæsari-
bus.

innui, à Juliano Imperatore designata. Hujus vero HEROIS seu DIVI ANTI NOI nummos sub insignis forma juvenis effigie passim reconduunt illustria Cimeliarchia, & in aversa parte aut Bovem, aut Arietem, aut Aquilam, aut Equum, aut Tripodem, quandoque vero aut Deum Lunum, aut Mercurium cum pedo & talaribus, aut Antinoi ipsius figuram equestrem cum Caduceo, aut eundem in Grypho sublimem. Percussi autem vulgo illi Nummi à *Bithyniensibus*, *Ancyranis*, *Fulsensibus*, *Smyræis*, *Achivis*, *Amisensis*, *Nicomedensibus*, *Calchedoniis*, *Tarsensibus*, *Byzantiis*; cujus generis nonnullos jam vulgarunt nobiles antiquarii.

Ut vel satis inde liqueat, hunc HEROEA non fuisse ex eorum genere, qui in Patria tantum consecrati, & quos Πατρῶες & ἑγχωρίες vocarunt Græci, quales vulgo Atheniensium Heroës, ad quorum cultum lege Dra-

Lib. IV. de
Abstin.

conis perpetua, ut eam vocat Porphyrius, tenebantur. Vese proinde ab eruditissimo Clemente scriptum ali-

In Protre-
ptico.

cubi, hunc amasium non in Ægypto solum, sed apud Græcos etiam Hadriani jussu consecratum. Iammo sacratum idem Antinous in aliarum adhuc Gentium ac Civitatum Nummis, præter superius indicatos, ut in duobus *Arcadum* ac *Tianorum* Regiæ Gallorum *Gazæ*. Prior autem catamiti illius faciem exhibet in anteriori

parte

parte cum solito *Herois* nomine, in averſa autem Equum cum litteris ΤΟΙC ΑΡΚΑΔΙ. Quo firmatur utique Pausanias adferens apud Mantinenſes Arcadas pro Deo Lib. viii. habitum hunc Antinoum, Feſtis annuis, Ludis, Templo, ſtatuis eidem decretis; atque ideo quod Bithynius eſſet genere, Bithynii autem origine eſſent Arcades & Mantinenſes. Inde factum etiam videas, quod jam erudite monuit Trifſtanus, ut Mercurii habitu cum talaribus aut caduceo depiſtus ſit iſte Divus ex aliquot nummis civium ſuorum Bithynienſium, cum inſcr. ΒΕΙΘΥΝΙΕΩΝ ΑΔΡΙΑΝΩΝ. Arcas enim Deus ille Cyllenius, ut notum, ac proinde in antiquis Arcadum nummis ſignatus, cujus generis aliquot occurrunt apud Goltzium. Metropoleon autem ſacra à Coloniis Tab. Græc. retenta, eoſdemque Deos loci præſides liquet ex anti-^{xl.} quis Auctorum juxta & Nummorum monumentis; unde deductarum etiam Coloniarum argumenta arceſſunt non ſemel veteres, ut Dionyſius de Græcorum & Antiq. lib. i. quidem horum Arcadum in Italia ſede, qui & alibi Tyrrhenos negat Lydorum Colonos, vel ideo quod eoſdem Deos non haberent, εὐδὲ γὰρ θεὸς Ἀύδοις ἔστω αὐτῶς νομιζέσθαι. Sicut itaque Mantinenſium Arcadum, ita Colonorum etiam Bithynienſium Deus Mercurius in amborum nummis expreſſus. Alter vero Nummus Regiæ Gaza Bacchum ſignat Pantheræ inſidentem cum inſcr. ΤΙΑΝΟΙ. Unde ruruſus illustratur Pausanias, qui Lib. viii. hujus Antinoi Statuas Libero Patri ſimiles commemorat. Alium etiam nummum ab iſdem Tianis percufſum in memoriam tanti Herois videas in Gaza Medicea, cum nuda ejuſdem figura. Neque vero ſolum ſacerdos hujus Divi, nempe *Hoſtilius* quidam *Marcellus* expreſſus in antiquo ejus Nummo, quem deſcripſerunt viri docti, ſed in aliis etiam Templum Hadria-

ni iussu illi erectum, ut notat inscriptio, quam præfert Nummus Gazæ Casareæ, ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΚΟΑΔΟΜΗCΕΝ, seu *Hadrianus Edificavit*. Neque enim Urbem solum in Ægypto amasio suo cognominem, ac sacerdotes instituit Hadrianus, quos Antinoi hujus *σώτες* vocantem videas Origenem, sed Templum etiam apud Mantinenes Arcadas eidem sacravit, ut auctor est idem Pausanias, & apud quos proinde signatus videtur superior Nummus. Haud etiam hic prætereundus insignis quidam alius Christinæ Augustæ, cum illius catamiti effigie ac memorabili inscriptione, ΑΓΑΘΟC ΗΡΩC ΑΝΤΙΝΟΟC, h. e. *Bonus Heros Antinous*, in averfa vero Taurus, cum Luna bicorni, ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΙΤΩΝ.

ΑΓΑΘΟC ΗΡΩC nuncupatur ibi Antinous, quasi *Bonus* seu *Propitius Divus*, juxta Gentilium Theologiam, quibus *Ἄγαθοὶ Δαίμονες* dicti boni seu salutare Genii, & quidem Dracones apud Phœnices & Ægyptios, ut supra tradentem vidimus Philonem Byblium, & Ægyptium Neronis nummum, inscriptum ΑΓΑΘΟC ΔΑΙΜΩΝ. Ita Venerem dictam videas *θεὸν Πανάγαθον* in Inscriptione veteri, & in alia rursus ephebi hujus Antinoi exemplo, *BONO DEO Pueri Phosphoro*, quomodo alias & *Bona Juno* vocatur apud Poëtam, *Et tu lætitiæ Bacchus dator, & BONA Juno*, h. e.

Thef. Grut.

LIX. I.

Id. LXXXVI.

3.

h. e. *propitia* juxta Servii glossam. Ut mittam notas aliunde *Bona Dea*, *Bona spei*, *Boni Eventus* appellationes, ac obvias itidem in monumentis antiquis *Fati boni* aut *Fortuna Bona salutaris*. Et hæc scripseram, quum occurreret opportune Juliani Cæsaris locus, ubi magno Constantino jam Divo eadem ΑΓΑΘΟΥ ΗΡΩΟΣ, appellatio tribuitur, & qui vel solus superiorem Nummi epigraphen illustrare merebatur. Hæc enim scribit de Constantii erga defunctum parentem pietate & cultu, *ὃν ἐκ ἰδία μόνον σεβόμεν* & αἰεὶ ἢ ἐν πῖσι καὶ ἐν οἰσὶ συλλέγοις διατί- Orat. i.
λεις ἀνακηρύττων κατὰ πρῶτον ΑΓΑΘΟΝ ΗΡΩΑ, quem tu non pag. 84.
privatim solum venerari soles, sed & publice tanquam PRORITIVUM DIVUM praconio tuo celebrare, sive ut ad verbum expresit Petavius, *tanquam BONUM aliquem HEROEM*. Immo juxta hunc Antinoum, *Ἡρώας* etiam *Προναμίης*, seu secundum Interpretes, *Lares Propitios* apud Halicarnassensem legas, quibus in singulis urbis Antiq. l. iv.
 compitis facella extrui jussit Servius Tullius. Expres-
 sus autem in altera Nummi facie Apis Ægyptiorum, qualis vulgo olim depictus, ac præter alios ab Ammiano describitur, *maximeque omnium corniculantis Luna specie latere dextro insignis*. Hinc eadem ejus figura in Tabula Isiaca, & in Nummo quodam Hadriani Ægyptio, quem videre licet apud Trifanum. Opportune vero idem Apis in superiori Antinoi nummo signatus, utpote in Ægypto primum consecrati, ac præcipua posterorum etiam religione culti, sicut agnoscit non uno loco apud Origenem Celsus. Percussus vero ille Lib. l. i. &
 Nummus ab Hadrianotheitis, urbis in Mœsia incolis ab Hadriano extractæ, & à studio venationis nomen sortitæ, ut ratio nominis indicat, ac innuit etiam Spartianus, *Oppidum HADRIANOTHERAS in quodam In Hadria-
 lago, quod illic feliciter esset venatus, & Ursam occidisset ali-* no.
quando

In Gaza
Reginæ
Christinæ.

quando constituit. Oblata insuper mihi ejusdem oppidi mentio in duobus aliis Nummis, uno Antonini Pii, altero Philippi senioris Mediceo inscripto ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΕΙΤΩΝ. Ex quibus utique liquet minus vere observatum à doctissimis Spartiani interpretibus, hanc urbem Græcis non *Hadrianotheras*, sed brevius tantum Αδριανῆ & corrupte Αδριανῆς dictam, aut, ut voluit ὁ πάλυ, *Adrianotheras* eandem inscribendam. Eadem vero sub diviso nomine Αδριανῆ Θήρας occurrit hodie non solum apud Dionem, sed præterea etiam apud Aristidem, qui aliquoties ejus meminit in sermonibus Sacris, & cujus similiter mentionem reperias in Actis Concilii Calchedonenfis, sub nomine Αδριανῆ θηρῶν, ac ut habet Latina versio, *Adrianothororum* (rectius *Hadrianothororum*) *Sancta Ecclesia Dei Hellepontii*. Dicta vero alias una voce Αδριανοθήρας, quod Spartianus ac superiores Nummi arguunt, juxta similes flexiones in casu recto ejusdem Originis, ὀνομασθήρας, ὀρνησθήρας, Φυλασθήρας, aliasque minus vulgares à Θήρα & Θηρία deductas, cujus generis aliquot selectiores collegit eruditissimus Reinesius. At non *HEROS* solum, sed *DEUS* etiam in aliquot ejus Nummis inscriptus iste *Hadriani Ganymedes*, ut Prudentio vocatur; puta ANTIΝΟΟΝ ΘΕΟΝ Η ΠΑΤΡΙC, qualem jam vulgavit *Tristanus*, aut in alio simpliciter, ANTIΝΟΟΝ ΘΕΟΝ observato mihi in Gaza Estensi; sublato nempe omni (quod sæpe alias factum) divini & Heroici cultus discrimine. Adeo ut vere quadret in hunc Antinoum, quod de Caio Cæsare refert Dio in Excerptis Constantinianis, per adulationem aliis Deum, aliis Heroa dictum, aut quod de Lampfaca notat Plutarchus, primum illi Heroicos honores decretos, postea ut Deæ sacrificatum. Ut constet etiam non frustra à

Ter-

Serm. Sacr.

1.

Vir. l. i. c. 6.

Pag. 670.

Tertulliano jam olim adfertur, *nescio quem cinadum* In Apolo-
 DEUM *facitis*, aut juxta emendationem Salmasianam, ^{get.}
Synodi Deum; vel ab Origene contra Celsum, τὸ τιμᾶν Lib. viii.
 θεῶν ὡς θεῶν τῶν ANTI-
 NOUM; ac ut alibi idem tradit, non passuros illi Æ-
 gyptios Apollinem aut Jovem conferri. Hinc Σωθῆρας Lib. i. ii.
 ὁ ἱερεὺς ἐν Αἰγύπτῳ θεῶν, seu *Confessor Deorum Ægyptiorum*
 dictus in vetèri Inscriptione Antinous, non vero Πά- Thef. Græc.
 ρηδῆρας seu *Adfessor Deorum*, quod inferioris ordinis lxxxvi. 7.
 ac dignationis nomen, ut eruditis notum; haud ali-
 ter nempe ac Philippus Macedo Σωθῆρας τῆς δαδὲ- Lib. xvi.
 να θεῶν credi voluit apud Diodorum, aut Pallas Jovi Orat. v.
 Σωθῆρας vocatur apud Julianum Cæsarem; aut Mar-
 cus apud Herodianum θεῶν Σωθῆρας. Unde etiam à Lib. i.
 Socrate observatum video, à Cyzicenis Hadrianum Hist. Eccl.
 tertium decimum Deum appellatum (quo nomine l. iii. c. 23.
 Demades coli voluit ab Atheniensibus Alexandrum,
 auctore Æliano, h. e. juxta Philippum Patrem, Σω-
 θῆρας ἢ δαδὲνα θεῶν) ab ipso vero Hadriano Antinuum
 inter Deos relatum. Neque vero solus hic adolescens
 formæ munere cœlestes honores consequutus; quum
 & Deos ob pulchritudinem factos Helenam, Pelopem,
 Ganymedem recenscat alicubi Lucianus, & Philip- In Chari-
 pum Butaciden ob venustatem ab Agestanis cultum demo.
 Herodotus, & quod ad Hadriani ac Antinoi exem- Lib. v.
 plum propius facit, (ut mittam Hephæstionem ab A-
 lexandro consecratum) Argyano formoso adolescenti
 Templum ab Agamemnone, qui eundem deperi-
 bat, extructum, auctoribus ^a Athenæo & ^b Clemente A-
 lexandrino. Scilicet juxta Manilium, ^a L. viii.
 Proxima fors Cygni, quem caelo Jupiter ipse ^b In Pro-
 imposuit formæ pretium. ^c In Pro-
 Immo neque alia de causa pulcherrimus suæ ætatis ad- Lib. i.
 olefcens

O o o o

olefcens

olefcens Eurypylus ab Homero Heroibus adscriptus, & signatus itidem in veteri Nummo, quem supra excuffimus, ΕΥΡΥΠΥΛΑΟΧΡΩC. Sed ut missis Hadriani delitiis, ad ejus successores pergamus, offert se hic parum notus ANTONINI PII & FAUSTINÆ filius nomine GALERIUS, quem primus edidit Trifstanus, sed qui è Nummo Christianæ Augustæ & Mediceo ita suppleri debet, Μ. ΓΑΛΕΡΙΟC ΑΝΤΩΝΙΝΟC ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟC ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΤΙΟC, *M. Galerius Antoninus Imperatoris Antonini Filius*. Unde patet, non *Annis*, ut existimabat Trifstanus, sed *Marci* prænonem fuisse huic Galerio, cujus obscura alias apud auctores mentio. Sic alium præter Commodum, M. AURELII & alterius FAUSTINÆ filium, VERUM nomine è duobus Nummis expressit idem Trifstanus, uno Romano, quem jam exhibuerat Strada, cum inscr. COMMODUS CÆS. VERUS CÆS. sed dubiæ apud eruditos antiquarios fidei, altero Græco Amastrianorum, cum inscr. ΟΥΡΟC ΚΑΙCΑΡ. Qui postremus Capitolino suffragatur, de Marco tradenti, *filium nomine VERUM CÆSAREM, ex æto sub aure tubere, septennem amisit*, ac pro Severo *Verum* apud Lampridium reponendum arguit, qui de Commodo agens, *appellatus est autem, CÆSAR puer cum fratre suo Vero*, non ut legitur in libris, Severo. Eiusdem vero sub *Sexti* nomine mentionem à Galeno fieri existimavit doctifsimus Casaubonus, ac proinde dictum eum *Sextum Verum*, atque ita apud Lampridium pro *Severo* rescribendum; in quam sententiam etiam continuo concessit Trifstanus, quasi *Sexti Veri* nomine à Galeno vocaretur. At *Sextus* ille tantum sine addito *Veri* nomine à magno auctore nuncupatur, quem à se curatum docet, neque de Marci Imperatoris, sed de Maximi viri magnæ per
ca

In M. Aur-
tlio.

In Com-
modo.

ea tempora auctoritatis filio Galenum loqui, haud vane contendit eruditissimus Reinesius. **COMMODUM** Var. lib. III. cap. 2. vero hujus **VERI** fratrem Liberos suscepisse, qua de re silent auctores, demonstrat aureus illius Augusti Nummus, quem apud Cl. Seguinum vidisse recordor, inscriptum in averſa parte **LIBERI AUG.** Non commemoro jam, quos obiter supra indicavimus, **VALERIANOS JUNIORES & SALONINUM** quendam **VALERIANUM**; aut Infantes in gremio Matrum hærentes, quos ab Augusto vel à Cæsareo etiam fastigio propera mors submovit; cujus generis, ut alios mittam, duos **FAUSTÆ** Magni Constantini Conjugis liberos videre licet in adlato supra Augustæ illius nummo.

Oooo 2

DIS-